

ЗАКОН

О ОСНОВАМА СИСТЕМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се основе система предшколског, основног и средњег образовања и васпитања, и то: принципи, циљеви и стандарди образовања и васпитања, начин и услови за обављање делатности предшколског васпитања и образовања, основног и средњег образовања и васпитања, врсте програма образовања и васпитања, оснивање, организација, финансирање и надзор над радом установа образовања и васпитања (у даљем тексту: установа), као и друга питања од значаја за образовање и васпитање.

Термини изражени у овом закону у граматичком мушком роду подразумевају природни мушки и женски род лица на које се односе.

Образовање и васпитање

Члан 2.

Систем образовања и васпитања обухвата предшколско васпитање и образовање, основно и средње образовање и васпитање и представља саставни део укупног учења током целог живота свих грађана у Републици Србији.

Образовање и васпитање остварује се уз поштовање општих принципа образовања и васпитања, остваривањем циљева и стандарда образовања и васпитања.

Општи принципи система образовања и васпитања

Члан 3.

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди за сву децу, ученике и одрасле:

- 1) једнако право и доступност образовања и васпитања без дискриминације и издвајања по основу пола, социјалне, културне, етничке, религијске или друге припадности, месту боравка, односно пребивалишта, материјалног или здравственог стања, тешкоћа и сметњи у развоју и инвалидитета, као и по другим основама;
- 2) квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке и прилагођено узрасним и личним образовним потребама детета, ученика и одраслог;
- 3) образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негује отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и

у којој је осигурано пуно поштовање права детета, ученика и одраслог;

- 4) усмереност образовања и васпитања на дете и ученика кроз разноврсне облике наставе, учења и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет постигнућа;
- 5) једнаке могућности за образовање и васпитање на свим нивоима и врстама образовања и васпитања, у складу са потребама и интересовањима деце, ученика и одраслих, без препрека за промене, настављање и употпуњавање образовања и образовање током целог живота;
- 6) оспособљеност за рад ученика и одраслих усклађену са савременим захтевима професије за коју се припремају.

Систем образовања и васпитања својом организацијом и садржајима обезбеђује и:

- 1) ефикасну сарадњу са породицом укључивањем родитеља, односно старатеља ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања;
- 2) разноврсне облике сарадње са локалном заједницом и широм друштвеном средином како би се постигао пун склад између индивидуалног и друштвеног интереса у образовању и васпитању;
- 3) ефикасност, економичност и флексибилност организације система ради постизања што бољег учинка;
- 4) отвореност према педагошким и организационим иновацијама.

У остваривању принципа, посебна пажња посвећује се:

- 1) правовременом укључивању у предшколско васпитање и образовање;
- 2) адекватној припремљености за школско учење и за прелазак на више нивое образовања и васпитања;
- 3) могућности да ученици и одрасли са изузетним способностима (талентовани и обдарени), без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и установама, као и идентификацији, праћењу и стимулисању ученика са изузетним способностима, као будућег научног потенцијала;
- 4) могућности да деца, ученици и одрасли са сметњама у развоју и инвалидитетом, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања у установама, а лица смештена у установе социјалне заштите, болесна деца и ученици – остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења;
- 5) остваривању права на образовање, без угрожавања других права детета и других људских права.

Циљеви образовања и васпитања

Члан 4.

Циљеви образовања и васпитања јесу:

- 1) пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 2) стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова (у даљем тексту: знања, вештине и ставови), језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке, информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву;
- 3) развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- 4) развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- 5) оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу;
- 6) развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
- 7) развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- 8) оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 9) развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву, оспособљавање за рад и занимање стварањем стручних компетенција, у складу са захтевима занимања, развојем савремене науке, економије, технике и технологије;
- 10) развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 11) развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- 12) развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- 13) развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- 14) формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- 15) развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости.

Општи исходи и стандарди образовања и васпитања

Члан 5.

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини.

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

- 1) усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;
- 2) науче како да уче и да користе свој ум;
- 3) идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- 4) раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- 5) одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- 6) прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;
- 7) ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- 8) ефикасно и критички користе науку и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 9) схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;
- 10) покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Остваривање општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Стандарди образовања и васпитања обухватају:

- 1) опште и посебне стандарде знања, вештина и вредносних ставова ученика и одраслих (у даљем тексту: општи и посебни стандарди постигнућа);
- 2) стандарде знања, вештина и вредносних ставова (у даљем тексту: компетенције) за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја;
- 3) стандарде компетенција директора, просветног инспектора и просветног саветника;
- 4) стандарде квалитета уџбеника и наставних средстава;
- 5) стандарде квалитета рада установе.

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања по нивоима, циклусима и врстама образовања и васпитања, односно образовним профилима.

Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима, односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа.

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја.

За ученика са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење развоја.

Право на образовање и васпитање

Члан 6.

Свако лице има право на образовање и васпитање.

Грађани Републике Србије једнаки су у остваривању права на образовање и васпитање, без обзира на пол, расу, националну, верску и језичку припадност, социјално и културно порекло, имовно стање, узраст, физичку и психичку конституцију, сметње у развоју и инвалидитет, политичко опредељење или другу личну особину.

Лица са сметњама у развоју и са инвалидитетом имају право на образовање и васпитање које уважава њихове образовне и васпитне потребе у редовном систему образовања и васпитања, у редовном систему уз појединачну, односно групну додатну подршку или у посебној предшколској групи или школи, у складу са овим и посебним законом.

Лица са изузетним способностима имају право на образовање и васпитање које уважава њихове посебне образовне и васпитне потребе, у редовном систему, у посебним одељењима или посебној школи, у складу са овим и посебним законом.

Страни држављани и лица без држављанства имају право на образовање и васпитање под истим условима и на начин прописан за држављане Републике Србије.

Обављање делатности

Члан 7.

Делатност образовања и васпитања обавља установа.

На оснивање и рад установе из става 1. овог члана примењују се прописи о јавним службама.

Начин обављања делатности образовања и васпитања прописан је овим законом и посебним законима у области образовања и васпитања (у даљем тексту: посебан закон).

Обављање образовно-васпитног рада

Члан 8.

У установи образовно-васпитни рад обављају: наставник, васпитач и стручни сарадник.

Наставник, васпитач и стручни сарадник јесте лице које је стекло одговарајуће високо образовање:

1) на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) у складу са Законом о високом образовању („Службени гласник РС”, бр. 76/05, 100/07-аутентично тумачење и 97/08), почев од 10. септембра 2005. године;

2) на основним студијама у трајању од најмање четири године, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године.

Изузетно, наставник и васпитач јесте и лице са стеченим одговарајућим високим образовањем на студијама првог степена (основне академске, односно струковне студије), студијама у трајању од три године или вишим образовањем.

Лице из ст. 2. и 3. овог члана мора да има образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина стечено на високошколској установи у току студија или након дипломирања, од најмање 30 бодова и шест бодова праксе у установи, у складу са Европским системом преноса бодова.

У обављању образовно-васпитног рада наставнику, васпитачу и стручном сараднику могу да помажу и друга лица, у складу са овим законом.

Лице из ст. 1. и 5. овог члана, као и други запослени у установи дужни су да својим радом и укупним понашањем поштују опште принципе образовања и васпитања и доприносе остваривању циљева образовања и васпитања, општих и посебних стандарда постигнућа и развијању позитивне атмосфере у установи.

Употреба језика

Члан 9.

Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику.

За припаднике националне мањине образовно-васпитни рад остварује се на матерњем језику. Изузетно он може да се остварује и двојезично или на српском језику, у складу са посебним законом.

Образовно-васпитни рад може да се изводи и на страном језику, односно двојезично, у складу са овим и посебним законом.

Образовно-васпитни рад за лица која користе знаковни језик, односно посебно писмо или друга техничка решења, може да се изводи на знаковном језику и помоћу средстава тог језика.

Евиденција и јавне исправе

Члан 10.

Установа води прописану евиденцију и издаје јавне исправе, у складу са посебним законом.

Установа води базу података у оквиру јединственог информационог система просвете.

Лични подаци уписани у евиденцију прикупљају се, обрађују, чувају и користе за потребе образовно-васпитног рада и достављају министарству надлежном за послове образовања (у даљем тексту: Министарство) за обављање законом утврђених послова.

Сви видови прикупљања, обраде, објављивања и коришћења података спроводе се у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

За потребе научноистраживачког рада и приликом израде статистичких анализа, лични подаци користе се и објављују на начин којим се обезбеђује заштита идентитета учесника образовања и васпитања.

Јавна исправа издата супротно овом и посебном закону – ништава је.

Надзор

Члан 11.

Надзор над применом овог закона врши Министарство, у складу са законом.

II. РАЗВОЈ, ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ И УНАПРЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. САВЕТИ

Врсте савета

Члан 12.

Ради праћења, омогућавања развоја и унапређивања квалитета образовања и васпитања образују се:

- 1) Национални просветни савет – за предшколско, основно и средње опште и уметничко образовање и васпитање;
- 2) Савет за стручно образовање и образовање одраслих – за средње стручно образовање и васпитање, специјалистичко и мајсторско образовање, образовање одраслих, образовање за рад, стручно оспособљавање и обуку.

Савети из става 1. овог члана дужни су да међусобно сарађују и да приликом разматрања питања која су од заједничког интереса усклађују своје ставове.

Када савети из става 1. овог члана разматрају питања која су од општег значаја за област образовања, дужни су да обезбеде усаглашене ставове са одговарајућим саветом у чијој су надлежности питања развоја високог образовања.

Савети су дужни да подносе извештај о свом раду и о стању у области образовања и васпитања Народној скупштини, односно Влади, најмање једанпут годишње.

Савети из става 1. овог члана могу да образују сталне и повремене комисије из реда наставника, васпитача, стручних сарадника и других истакнутих стручњака и научника, у складу с пословником.

Сталне комисије из става 5. овог члана могу да се образују и за питања образовања од посебног интереса за националне мањине.

Средства за рад Националног просветног савета обезбеђују се у буџету Републике Србије. Чланови Националног просветног савета имају право на накнаду за рад у висини коју утврди Народна скупштина.

Министарство је дужно да обезбеди све услове за обављање административно-техничких послова за потребе савета из става 1. овог члана.

Савети из става 1. овог члана доносе одлуке већином гласова од укупног броја чланова.

Савети из става 1. овог члана доносе пословник о свом раду.

Рад савета из става 1. овог члана је јаван.

Председник савета из става 1. овог члана бира се из реда стручњака из области образовања.

Седницама савета из става 1. овог члана присуствује представник Министарства и надлежног одбора Народне скупштине Републике Србије, без права одлучивања.

У раду седница савета из става 1. овог члана учествују без права одлучивања по два представника ученичких парламената које бира Унија средњошколаца у Републици Србији.

Састав Националног просветног савета

Члан 13.

Национални просветни савет има 43 члана, укључујући и председника.

Председника и чланове Националног просветног савета бира Народна скупштина на време од шест година.

Председник и чланови Националног просветног савета бирају се, и то:

- 1) три члана из реда академика – редовних професора универзитета, са листе кандидата коју подноси Српска академија наука и уметности и један члан Матице српске из реда редовних професора универзитета, са листе кандидата коју подноси Матица српска;
- 2) четири члана из реда наставника Универзитета у Београду, са листе кандидата коју подноси Универзитет у Београду;
- 3) по један члан из реда наставника других универзитета чији је оснивач Република Србија, односно аутономна покрајина: Универзитета у Нишу, Универзитета у Крагујевцу, Универзитета у Новом Саду, Универзитета у Приштини са седиштем у Косовској Митровици, Универзитета уметности у Београду и Државног универзитета у Новом Пазару, са листе кандидата коју подносе ови универзитети;
- 4) члан из реда наставника факултета који образују наставнике разредне наставе, са листе кандидата коју заједнички подносе ови факултети чији је оснивач Република Србија;
- 5) по један члан из реда наставника, васпитача и стручних сарадника, представника: Савеза удружења васпитача Србије, Савеза учитеља Републике Србије, Друштва за српски језик и књижевност Србије, Друштва за стране језике Србије, Друштва математичара Србије, друштвава историчара, Српског географског друштва, Друштва физичара Србије, Српског хемијског друштва, Српског биолошког друштва, Српског филозофског друштва, Савеза друштвава музичких

и балетских педагога Србије, Друштва ликовних педагога Србије, Савеза педагога за физичку културу, Друштва психолога Србије, Педагошког друштва Србије, Социолошког друштва Србије и Друштва дефектолога Србије, са листа кандидата које подносе ова удружења;

- 6) два члана из реда представника заједница средњих стручних школа, са листе кандидата коју заједнички подносе ове заједнице, и члан из реда представника Заједнице гимназија, са листе кандидата коју подноси та заједница;
- 7) члан из реда представника високошколских установа струковних студија за образовање васпитача, са листе коју заједнички подносе те високошколске установе чији је оснивач Република Србија;
- 8) члан из реда Српске православне цркве, са листе кандидата коју подноси ова црква;
- 9) члан из реда традиционалних цркава и верских заједница, осим Српске православне цркве, са листе кандидата коју заједнички подносе ове цркве и верске заједнице;
- 10) члан из реда националних мањина, са листе кандидата коју заједнички подносе савети националних мањина;
- 11) члан из реда националне организације за запошљавање, са листе кандидата коју подноси ова организација;
- 12) члан из реда репрезентативних синдиката основаних за територију Републике Србије за делатност образовања, са листе кандидата коју заједнички подносе ови синдикати;
- 13) члан из реда удружења послодаваца, са листе кандидата коју заједнички подносе ова удружења.

Подносиоци листа предлажу кандидате – стручњаке за нивое и области образовања који су у надлежности овог савета.

Подносиоци листа из става 3. овог члана дужни су да доставе листе кандидата за чланове Националног просветног савета четири месеца пре истека мандата чланова којима мандат истиче.

Листа из става 3. овог члана садржи већи број кандидата од броја чланова који се бирају.

Ако подносилац листе не достави листу у року из става 5. овог члана, Народна скупштина бира чланове Националног просветног савета из реда прописане структуре.

Најмање половина чланова Националног просветног савета бира се из реда стручњака из области образовања и васпитања.

За члана Националног просветног савета не може да буде изабрано лице које је именовано, изабрано или постављено на функцију у државном органу, органу територијалне аутономије, односно локалне самоуправе, лице изабрано у орган политичке странке или орган управљања установе, лице запослено у Министарству просвете, Заводу за унапређење васпитања и образовања, Заводу за вредновање квалитета образовања и васпитања, Заводу за уџбенике и наставна средства, као и општински просветни инспектор.

Народна скупштина разрешава члана Националног просветног савета пре истека мандата, и то: на лични захтев, на предлог предлагача и ако не испуњава своју дужност као члан Националног просветног савета, односно

својим поступцима повреди углед дужности коју обавља или уколико наступи услов из става 9. овог члана.

У случају разрешења члана Националног просветног савета пре истека мандата, бира се нови члан до истека мандата овог савета, са одговарајуће поднете листе.

Надлежност Националног просветног савета

Члан 14.

У области развоја и унапређивања система образовања и васпитања Национални просветни савет:

- 1) прати и анализира стање образовања на свим нивоима из своје надлежности и усаглашеност система образовања са европским принципима и вредностима;
- 2) утврђује правце развоја и унапређивања квалитета предшколског, основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања;
- 3) учествује у припреми стратегије образовања на основу утврђених праваца развоја предшколског, основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања;
- 4) разматра, заузима ставове и даје мишљење Министарству у поступку доношења закона и других аката, којима се уређују питања од значаја за област образовања и васпитања;
- 5) утврђује:
  - (1) опште и посебне стандарде постигнућа;
  - (2) стандарде компетенција за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја;
  - (3) стандарде компетенција директора;
  - (4) стандарде квалитета уџбеника и наставних средстава;
  - (5) стандарде услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања;
  - (6) стандарде квалитета рада установе;
- 6) доноси: основе програма предшколског васпитања и образовања, наставне планове и програме основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, део наставног плана и програма средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих за општеобразовне предмете и основе васпитног програма;
- 7) утврђује предлог: програма завршног испита основног образовања и васпитања, опште и уметничке матуре, у складу са овим и посебним законом;
- 8) утврђује постојање потребе за новим уџбеницима, доноси план уџбеника и предлаже министру одобравање уџбеника и наставних средстава предшколског, основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих;

- 9) даје препоруке за образовање и допунско образовање наставника, васпитача и стручних сарадника савету надлежном за питања развоја високог образовања;
- 10) обезбеђује консултације и прибавља мишљење представника релевантних друштвено маргинализованих група и обавља друге послове, у складу са законом.

Акти из става 1. тачка 5) овог члана објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије”, а акти из става 1. тачка 6) овог члана објављују се у „Просветном гласнику”.

Састав Савета за стручно образовање и образовање одраслих

Члан 15.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих има 21 члана, укључујући и председника.

Председника и чланове Савета за стручно образовање и образовање одраслих, именује Влада из реда: истакнутих представника привредне коморе, занатлија, удружења послодаваца, стручњака из области стручног образовања и образовања одраслих, привреде, запошљавања, рада, социјалне и омладинске политике, наставника из заједница стручних школа и репрезентативних синдиката основаних за територију Републике Србије за делатност образовања.

Влада именује чланове Савета за стручно образовање и образовање одраслих на време од шест година.

Изузетно од става 3. овог члана, половини чланова првоименованог састава Савета за стручно образовање и образовање одраслих, мандат траје три године.

За члана Савета за стручно образовање и образовање одраслих не може да буде именовано лице које је изабрано, именовано или постављено на функцију у државном органу, органу територијалне аутономије, односно локалне самоуправе и лице изабрано у орган политичке странке или школски одбор.

Надлежност Савета за стручно образовање и образовање одраслих

Члан 16.

Савет за стручно образовање и образовање одраслих:

- 1) прати и анализира стање образовања из своје надлежности, његову усаглашеност са европским принципима и вредностима и предлаже мере за његово унапређивање;
- 2) учествује у припреми стратегије развоја и унапређивања квалитета стручног образовања, а посебно средњег стручног образовања и васпитања, образовања одраслих, специјалистичког и мајсторског образовања, средњег стручног образовања и обука лица са сметњама у развоју и инвалидитетом и других облика стручног образовања (формалног и неформалног);
- 3) предлаже министру:
  - (1) листу образовних профила;
  - (2) посебне стандарде постигнућа за средње стручно образовање;

- (3) додатне стандарде квалитета рада стручних школа и школа за образовање одраслих;
  - (4) стандарде квалификација за ниво средњег стручног образовања, стручног усавршавања и других облика стручног образовања;
  - (5) стандарде програма и стандарде за остваривање програма стручног оспособљавања и обуке када се остварују према ваншколским прописима;
  - (6) део наставних планова и програма за образовне профиле, и то за стручне предмете и модуле средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих и програме других облика стручног образовања – образовања за рад, стручног оспособљавања и обуке;
  - (7) програме: специјалистичког испита, мајсторског испита, завршног испита образовања за рад, испита стручног оспособљавања, испита за обуку и моделе признавања претходно стечених знања и вештина, у складу са овим и посебним законом;
  - (8) програме стручне матуре и завршног испита средњег стручног образовања;
  - (9) одобравање уџбеника и наставних средства за стручне предмете;
  - (10) национални оквир квалификација за ниво средњег стручног образовања, стручног усавршавања и за друге облике стручног образовања;
- 4) разматра, заузима ставове и даје мишљење Министарству у поступку припремања нацрта закона, предлога прописа о мрежи стручних школа и школа за образовање одраслих и других аката којима се уређују питања од значаја за образовање из његове надлежности;
  - 5) прати, подстиче и усмерава активности које повезују образовање и запошљавање и њихов утицај на привредни развој;
  - 6) повезује и укључује потребе и интересе социјалних партнера са правцима развоја стручног образовања и образовања одраслих;
  - 7) разматра и предлаже у области своје надлежности моделе развоја и професионалног саветовања;
  - 8) обавља и друге послове, у складу са законом.

2. ЗАВОДИ

Члан 17.

Ради праћења, обезбеђивања и унапређивања квалитета и развоја система образовања и васпитања, за обављање развојних, саветодавних, истраживачких и других стручних послова у предшколском, основном и средњем образовању и васпитању, Република Србија оснива:

- 1) Завод за унапређивање образовања и васпитања;
- 2) Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Акте о оснивању Завода за унапређивање образовања и васпитања и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања (у даљем тексту: заводи) доноси Влада.

На оснивање, организацију и рад завода примењују се прописи о јавним службама.

О промени назива, седишта и статусној промени завода одлучује Влада.

На статут и годишњи план и програм рада завода сагласност даје Влада.

Заводи су обавезни да сарађују по свим питањима образовања и васпитања која су од заједничког значаја.

Свој рад, планове и програме рада заводи усаглашавају са утврђеним правцима развоја образовања и васпитања, стратегијама Владе које се односе на образовање и васпитање, планским актима Министарства, Националног просветног савета и Савета за стручно образовање и образовање одраслих и активностима које се односе на европске интеграције.

Заводи подносе извештаје о свом раду Влади најмање једанпут годишње, а Министарству периодичне извештаје о важним питањима из делатности завода.

За оснивање и рад завода средства се обезбеђују у буџету Републике Србије.

Завод за унапређивање образовања и васпитања

Члан 18.

Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља стручне послове из области образовања и васпитања и учествује у припреми прописа из надлежности Министарства, Националног просветног савета, Савета за стручно образовање и образовање одраслих, као и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Завод из става 1. овог члана у свом саставу има организационе јединице – центре, и то:

- 1) Центар за развој програма и уџбеника;
- 2) Центар за стручно образовање и образовање одраслих;
- 3) Центар за професионални развој запослених у образовању.

Завод из става 1. овог члана може да има посебне организационе јединице за питања образовања националних мањина, као и друге организационе јединице, у складу са статутом.

Центар за развој програма и уџбеника

Члан 19.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, у оквиру Центра за развој програма и уџбеника обавља стручне послове који се, нарочито, односе на:

- 1) припрему стандарда:
  - (1) квалитета уџбеника и наставних средстава;
  - (2) услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања;

- 2) припрему:
  - (1) основа програма предшколског васпитања и образовања;
  - (2) наставних планова и програма основног, општег средњег и уметничког образовања и васпитања;
  - (3) основа васпитног програма;
  - (4) дела наставног плана и програма стручног образовања и васпитања и образовања одраслих за општеобразовне предмете;
- 3) припрему програма предшколског и основног образовања у иностранству;
- 4) припрему плана уџбеника основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања и учествовање у припреми плана уџбеника општеобразовних предмета стручног образовања и образовања одраслих;
- 5) давање стручне оцене уџбеника основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања и образовања одраслих;
- 6) друге послове, у складу са овим законом и актом о оснивању.

Послове из става 1. тачка 5) овог члана Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља као поверени посао.

Центар за стручно образовање и образовање одраслих

Члан 20.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, у оквиру Центра за стручно образовање и образовање одраслих обавља стручне послове који се, нарочито, односе на:

- 1) припрему стандарда из надлежности Савета за стручно образовање и образовање одраслих;
- 2) припрему дела наставног плана и програма средњег стручног образовања и васпитања за образовне профиле и програма завршног испита и стручне матуре;
- 3) припрему дела наставних планова и програма основног и средњег стручног образовања одраслих и програма завршних испита и стручне матуре;
- 4) припрему програма мајсторског и специјалистичког образовања и њихових испита;
- 5) припрему дела наставног плана и програма образовања за рад и завршног испита, програме стручног оспособљавања и програме испита, програме обуке и програме испита и моделе признавања претходно стечених знања и вештина;
- 6) учествовање у припреми стандарда квалитета уџбеника и наставних средстава стручног образовања и образовања одраслих и плана уџбеника;
- 7) давање стручне оцене уџбеника стручног образовања и образовања одраслих у поступку одобравања;

- 8) припрему националног оквира квалификација за ниво средњег стручног образовања, специјалистичког и мајсторског образовања и за друге облике стручног образовања;
- 9) припрему листе образовних профила;
- 10) припрему мреже стручних школа и школа за образовање одраслих и праћење њене целисходности;
- 11) припрему развојних пројеката и активности које повезују стручно образовање и запошљавање;
- 12) послове утврђивања испуњености стандарда програма стручног оспособљавања и обуке када се остварују према ваншколским прописима;
- 13) давање мишљења о испуњености стандарда за остваривање посебних програма стручног оспособљавања и обуке;
- 14) помаже координацију социјалног дијалога и партнерства на различитим нивоима планирања, развоја и остваривања стручног образовања и образовања одраслих;
- 15) друге послове, у складу са овим законом и актом о оснивању.

Послове из става 1. тач. 7) и 12) овог члана Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља као поверени посао.

Центар за професионални развој запослених у образовању

Члан 21.

Завод за унапређивање образовања и васпитања, у оквиру Центра за професионални развој запослених у образовању обавља стручне послове који се, нарочито, односе на:

- 1) припрему стандарда компетенција за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја и компетенција директора;
- 2) унапређивање система сталног стручног усавршавања и професионалног развоја запослених у предшколском, основном и средњем образовању и васпитању;
- 3) припрему програма увођења у посао приправника и програма за полагање испита за дозволу за рад;
- 4) одобравање програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача, стручног сарадника и директора;
- 5) учествовање у остваривању европских и међународних програма у области професионалног развоја запослених;
- 6) припрему додатних материјала и приручника за наставнике и васпитаче којима се подржава постизање циљева образовања и стандарда постигнућа, као и придржавање принципа система образовања и васпитања;
- 7) друге послове, у складу са овим законом и актом о оснивању.

Послове из става 1. тачка 4) овог члана Завод за унапређивање образовања и васпитања обавља као поверени посао.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања

Члан 22.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања обавља стручне послове у области праћења и вредновања степена, спровођење општих принципа, остварености циљева образовања и васпитања, стандарда постигнућа по нивоима и врстама образовања, као и друге послове, у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Завод из става 1. овог члана обавља стручне послове који се, нарочито, односе на:

- 1) припрему:
  - (1) општих и посебних стандарда постигнућа;
  - (2) стандарда квалитета рада установа;
  - (3) посебних стандарда постигнућа у основном образовању и васпитању и у општем средњем и уметничком образовању и васпитању;
  - (4) програма завршног испита у основном образовању и васпитању, матурских испита у општем средњем и уметничком образовању и васпитању;
  - (5) припрему инструмената завршног испита у основном образовању и васпитању, опште и уметничке матуре у општем средњем и уметничком образовању и васпитању, обраду и анализу резултата испита;
- 2) вредновање огледа;
- 3) вредновање рада установа;
- 4) обављање међународних истраживања, националних испитивања и праћење ученичких постигнућа;
- 5) пружање стручне подршке Министарству и надлежним саветима по питању осигурања квалитета и прикупљања и обраде података;
- 6) пружање стручне подршке установама у погледу праћења и вредновања степена остварености циљева, општих и посебних стандарда постигнућа, самовредновања установа, припремање материјала за испитивање и оцењивање ученика, стручних препорука за прилагођавање посебних стандарда;
- 7) праћење усаглашености система вредновања и осигурања квалитета образовања и васпитања са системима вредновања и осигурања квалитета образовања и васпитања европских земаља;
- 8) друге послове у складу са овим законом, актом о оснивању и статутом Завода.

Завод из става 1. овог члана у свом саставу има организационе јединице – центре, и то:

- 1) Центар за стандарде;
- 2) Центар за испите;
- 3) Центар за вредновање и истраживања.

Завод из става 1. овог члана може да има посебне организационе јединице за питања образовања националних мањина, као и друге организационе јединице, у складу са статутом.

Завод из става 1. овог члана подноси Министарству посебне периодичне извештаје о образовним индикаторима.

Стручне комисије

Члан 23.

За обављање појединих послова из своје делатности, заводи могу да образују посебне стручне комисије и тимове из реда стручњака у области образовања и васпитања или да ангажују научноистраживачке установе, уз сагласност Министарства.

Однос Националног просветног савета, министра и завода

Члан 24.

Заводи из члана 17. овог закона, који су надлежни за припрему или учешће у припреми подзаконских аката које доноси Национални просветни савет или министар, дужни су да ове послове обаве и припремљене материјале доставе Министарству у року који им одреди министар. Поступак покреће министар достављањем захтева одговарајућем заводу.

Министар доставља Националном просветном савету на разматрање, утврђивање предлога или одлучивање материјал завода из става 1. овог члана.

Ако Национални просветни савет најкасније у року од три месеца од дана пријема материјала из става 2. овог члана не донесе акт из своје надлежности, акт доноси министар.

3. МИНИСТАРСТВО

Надлежност Министарства

Члан 25.

У обезбеђивању услова за остваривање права деце, ученика и одраслих на бесплатно образовање и других права утврђених овим законом, Министарство предузима све неопходне мере којима се у потпуности обезбеђује остваривање тих права.

Министарство обезбеђује функционисање система образовања и васпитања, у складу са општим принципима и циљевима образовања и васпитања, а нарочито:

- 1) планира и прати развој образовања и васпитања;
- 2) врши надзор над радом установа и завода;
- 3) планира, координира и организује програме сталног стручног усавршавања запослених у установама;
- 4) врши проверу резултата остварености прописаних циљева образовања и васпитања на републичком нивоу;
- 5) остварује међународну сарадњу на плану развоја система образовања и васпитања, анализу и преношење страних искустава и европских програма и достигнућа;

- 6) успоставља и управља јединственим информационом системом просвете у Републици Србији, стара се о несметаном протоку података и обезбеђује доступност и заштиту података;
- 7) води регистар и издаје дозволе за рад наставника, васпитача, стручних сарадника и директора;
- 8) утврђује национални оквир квалификација за ниво средњег стручног образовања, стручног усавршавања и за друге облике стручног образовања.

Акт из става 2. тачка 8) овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Школска управа

Члан 26.

За обављање стручно-педагошког надзора, давање подршке развојном планирању и осигурању квалитета рада установа и обављање других послова утврђених законом, у Министарству се образују организационе јединице за обављање тих послова ван седишта Министарства – школске управе, у складу са законом.

Министарство у оквиру школске управе:

- 1) обавља стручно-педагошки надзор у установама;
- 2) координира стручно усавршавање наставника, васпитача, стручног сарадника, директора и секретара установе;
- 3) даје подршку развојном планирању, развоју предшколског, школског и васпитног програма и осигурању квалитета образовања и васпитања;
- 4) учествује у припремама плана развоја образовања и васпитања за подручје за које је образована школска управа и прати његово остваривање;
- 5) обезбеђује све услове да установе несметано уносе, попуњавају, ажурирају и одржавају базу података о образовању и васпитању у оквиру јединственог информационог система просвете;
- 6) врши контролу наменског коришћења финансијских средстава установа;
- 7) обавља и друге послове, у складу са законом и другим прописима.

Ближе услове и начин успостављања јединственог информационог система просвете, прикупљања, уноса, ажурирања, доступности и заштити података и друга питања од значаја за овај систем, прописује министар.

III. УСТАНОВЕ И ДРУГЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Врсте установа

Члан 27.

Делатност образовања и васпитања обављају:

- 1) _____ у предшколском васпитању и образовању – предшколска установа;

- 2) у основном образовању и васпитању – основна школа, основна школа за образовање одраслих, основна музичка, односно балетска школа и основна школа за образовање ученика са сметњама у развоју;
- 3) у средњем образовању и васпитању – средња школа, и то: гимназија (општа и специјализована), стручна школа, мешовита школа (гимназија и стручна или уметничка), уметничка школа, средња школа за образовање одраслих и средња школа за ученике са сметњама у развоју.

Школа може да обезбеђује смештај и исхрану ученика (у даљем тексту: школа са домом).

Школа за ученике са сметњама у развоју може да пружа додатну подршку у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју у васпитној групи, односно другој школи и породици.

Уникатна установа, у смислу овог закона, јесте установа која једина у Републици Србији остварује одређени програм образовања и васпитања.

Установа од посебног интереса за Републику Србију, у смислу овог закона, јесте установа која остварује програм образовања и васпитања који је од посебног интереса за Републику Србију, односно која је од посебног културног, просветног или историјског значаја за Републику Србију.

Влада одређује уникатне и установе од посебног интереса за Републику Србију.

Оснивање установе

Члан 28.

Установу може да оснује Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, друго правно или физичко лице.

Оснивач установе не може да буде физичко лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца или које је осуђено за: кривично дело насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрвњење; за кривично дело примање мита или давање мита; за кривично дело из групе кривичних дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, ни лице за које је, у складу са законом, утврђено дискриминаторно понашање.

Република Србија, односно аутономна покрајина може да оснује посебну установу – вежбаоницу, која је наставна база високошколске установе, у складу са овим законом.

Ближе услове за оснивање установе из става 3. овог члана, начин предлагања чланова органа управљања, услове за директора, посебне услове за наставнике, васпитаче и стручне сараднике, прописује министар.

Мрежа установа

Члан 29.

Број и просторни распоред установа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, према врсти и структури, планира се актом о мрежи установа.

Установа из става 1. овог члана оснива се у складу са актом о мрежи установа.

Акт о мрежи предшколских установа и акт о мрежи основних школа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, доноси скупштина јединице локалне самоуправе, на основу критеријума које утврди Влада.

У јединици локалне самоуправе у којој је у службеној употреби и језик и писмо националне мањине, односно у којој се образовно-васпитни рад изводи на језику и писму националне мањине, акт о мрежи предшколских установа и основних школа доноси се уз претходно прибављено мишљење националног савета националне мањине чији је језик и писмо у службеној употреби у јединици локалне самоуправе, односно чији се језик и писмо користи у образовно-васпитном раду.

Сагласност на акт о мрежи основних школа даје Министарство.

Када Министарство утврди да надлежни орган јединице локалне самоуправе није донео акт о мрежи основних школа, одредиће рок за његово доношење.

Ако надлежни орган јединице локалне самоуправе не донесе акт у року из става 6. овог члана, Министарство доноси акт о мрежи основних школа.

Акт о мрежи средњих школа доноси Влада на основу:

- 1) демографске пројекције популације ученика на одређеном подручју;
- 2) специфичности подручја (брдско-планинско, пригранично, недовољно развијено, национално мешовито подручје, дугогодишња просветна традиција);
- 3) развојне специфичности подручја на основу утврђених и планираних потреба за запошљавање, дугорочних развојних планова;
- 4) доступности и једнаких услова за стицање образовања и васпитања;
- 5) обезбеђености комуникације.

Услови за оснивање, почетак рада и обављање делатности установе

Члан 30.

Установу може да оснује Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, ако:

- 1) постоји потреба за васпитањем и образовањем деце, образовањем и васпитањем ученика или образовањем одраслих на одређеном подручју;
- 2) има програм образовања и васпитања;
- 3) има обезбеђена средства за оснивање и рад.

Друго правно или физичко лице може да оснује установу ако, осим услова из става 1. тач. 2) и 3) овог члана, има гаранцију пословне банке да су обезбеђена средства у висини потребних средстава за годину дана рада предшколске установе, циклус основног образовања или за трајање програма средњег образовања.

Установа може да почне са радом и да обавља делатност образовања и васпитања ако испуњава услове за оснивање и има:

- 1) прописани простор, опрему и наставна средства;
- 2) наставнике, васпитаче и стручне сараднике у радном односу на неодређено време;
- 3) обезбеђене хигијенско-техничке услове, у складу са законом и прописима којима се уређује ова област.

Ближе услове за оснивање, почетак рада и обављање делатности установе, прописује министар.

Издвојено одељење установе

Члан 31.

Установа обавља делатност у свом седишту.

Установа може да обавља делатност и ван седишта, односно у другом објекту, организовањем издвојеног одељења, ако испуњава услове из члана 30. став 3. овог закона, уз сагласност Министарства.

Издвојено одељење нема својство правног лица.

На организовање и рад издвојеног одељења примењују се одредбе овог и посебног закона.

Верификација установе

Члан 32.

Установа може да почне са радом када се утврди да испуњава услове за оснивање и почетак рада и добије решење о верификацији.

Захтев за верификацију подноси се и када се у установи врши статусна промена, мења седиште, односно објекат, организује рад у издвојеном одељењу, уводи нови образовни профил или остварује нови програм образовања и васпитања.

Захтев за верификацију садржи: назив, седиште и врсту установе, програм образовања и васпитања, језик на коме ће се остваривати образовно-васпитни рад, разлоге и оправданост оснивања и услове које обезбеђује оснивач за почетак рада и обављање делатности. Уз захтев се достављају акт о оснивању установе и докази о испуњености услова из члана 30. овог закона.

О захтеву за верификацију установе одлучује Министарство најкасније у року од три месеца од подношења захтева.

Решење о захтеву за верификацију установе коначно је.

Проширена делатност установе

Члан 33.

Установа која има решење о верификацији може да обавља и другу делатност која је у функцији образовања и васпитања (у даљем тексту: проширена делатност) под условом да се њоме не омета обављање делатности образовања и васпитања.

Ученици млађи од 15 година не могу да се ангажују у проширеној делатности школе.

Ученици са навршених 15 година могу да се ангажују само у оквиру наставе, а запослени установе ако се не омета остваривање образовно-васпитног рада.

Проширена делатност установе може да буде давање услуга, производња, продаја и друга делатност којом се унапређује или доприноси рационалнијем и квалитетнијем обављању образовања и васпитања.

Средња школа може да остварује програме обука, у складу са потребама тржишта рада.

Одлуку о проширењу делатности доноси орган управљања установе, уз сагласност Министарства.

Одлука о проширењу делатности установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе садржи и план прихода који ће се остварити и издатака за обављање те делатности, начин ангажовања ученика и запослених и начин располагања и план коришћења остварених средстава, у складу са прописима који регулишу буџетски систем.

Ближе услове за обављање проширене делатности установе, прописује министар.

Статусне промене и промене назива и седишта

Члан 34.

Установа може да врши статусне промене, промену назива или седишта.

Одлуку о статусној промени установе доноси орган управљања, уз сагласност оснивача.

Одлуку о промени назива или седишта установе доноси орган управљања, уз сагласност оснивача, а када је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, уз сагласност Министарства.

Школа не може да врши статусне промене, промену назива или седишта у току наставне године.

Забрана рада установе

Члан 35.

Када орган надлежан за обављање послова инспекцијског, односно стручно-педагошког надзора утврди да установа не испуњава прописане услове за рад или не обавља делатност на прописани начин, као и у случају обуставе рада или штрајка организованог супротно закону, одредиће јој рок за испуњење услова, односно отклањање неправилности у обављању делатности и о томе ће обавестити оснивача.

Када установа, чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, не поступи у датом року по налогу органа из става 1. овог члана, односно када орган управљања не обавља послове из своје надлежности, Министарство предузима једну од следећих привремених мера:

- 1) разрешава орган управљања и именује привремени орган управљања;
- 2) разрешава директора и поставља вршиоца дужности директора;

3) разрешава орган управљања и директора и именује привремени орган управљања и поставља вршиоца дужности директора.

Привремени орган управљања из става 2. овог члана има најмање пет чланова и обавља послове из надлежности органа управљања.

Ако у току трајања привремене мере из става 2. тачка 1) истекне мандат директору установе, министар поставља вршиоца дужности директора до престанка привремене мере и избора директора.

Ако у току трајања привремене мере из става 2. тачка 2) истекне мандат органу управљања установе, министар именује привремени орган управљања, до престанка привремене мере и именовања органа управљања.

Вршилац дужности директора установе и привремени орган управљања обављају дужности док Министарство не утврди да су испуњени услови, откљоњене неправилности из става 1. овог члана и да су се стекли услови за престанак привремених мера, а најдуже шест месеци.

Ако вршилац дужности директора установе и привремени орган управљања не отклоне утврђене неправилности, Министарство забрањује рад установе.

Када установа чији је оснивач друго правно или физичко лице не поступи у датом року по налогу органа из става 1. овог члана, односно када орган управљања не обавља послове из своје надлежности, а оснивач не предузме мере у складу са законом ни после прописаног рока за отклањање неправилности, Министарство забрањује рад установе.

Укидање установе

Члан 36.

Установа се укида у складу са законом.

Ученици школе која се укида имају право да заврше започето образовање у другој школи коју одреди Министарство.

Страна установа

Члан 37.

Установу може, под условима предвиђеним међународним уговором, односно под условом реципроцитета, да оснује страна држава, страном правно или физичко лице ради остваривања програма образовања и васпитања који нису донети на основу овог закона, ако је програм донет, односно акредитован у иностранству, ако испуњава услове из члана 30. став 1. овог закона и добије одобрење Министарства.

Исправа коју изда установа из става 1. овог члана признаје се под условима и по поступку, прописаним посебним законом.

Министарство води евиденцију о страним установама којима је дато одобрење.

Центар за стручно усавршавање

Члан 38.

Јединица територијалне аутономије, односно јединица локалне самоуправе, може самостално или у сарадњи са другим јединицама локалне

самоуправе да оснује центар за стручно усавршавање, у складу са законом којим се уређују јавне службе.

У остваривању делатности центар из става 1. овог члана дужан је да поштује опште принципе и циљеве образовања и васпитања и да стручно усавршавање запослених остварује у складу са овим законом.

Центар из става 1. овог члана врши избор одобрених програма стручног усавршавања и даје предност оним програмима за које процени да на најцелисходнији начин обезбеђују постизање општих стандарда постигнућа и обавља друге послове.

Друга организација

Члан 39.

Друга организација, односно физичко лице може да остварује и посебне програме у области предшколског васпитања и образовања ако испуњава стандарде услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања и образовања и добије одобрење Министарства.

Друга организација, односно физичко лице може да остварује посебне програме стручног оспособљавања и обуке ако испуњава стандарде за остваривање посебних програма и добије одобрење Министарства.

Регистар

Члан 40.

Министарство води евиденцију (у даљем тексту: регистар):

- 1) установа које обављају делатност образовања и васпитања, као и проширену делатност;
- 2) других организација и физичких лица која обављају послове у области предшколског васпитања и образовања или остварују прописане, односно одобрене посебне програме стручног оспособљавања или обуке;
- 3) прописаних, односно одобрених програма стручног оспособљавања и обуке.

Садржај и начин вођења регистра прописује министар.

Аутономија установе

Члан 41.

Под аутономијом установе подразумева се право на:

- 1) доношење статута, програма образовања и васпитања, развојног плана, годишњег плана рада установе, правила понашања у установи и других општих аката установе;
- 2) доношење плана стручног усавршавања и професионалног развоја наставника, васпитача и стручног сарадника;
- 3) самовредновање рада установе;
- 4) избор запослених и представника запослених у орган управљања и стручне органе;
- 5) уређивање унутрашње организације и рада стручних органа;

- б) начин остваривања сарадње са установама из области образовања, здравства, социјалне и дечје заштите, јавним предузећима, привредним друштвима и другим организацијама, ради остваривања права деце, ученика и запослених.

Установа доноси опште и друге акте поштујући опште принципе и циљеве образовања и васпитања и којима се на најцелисходнији начин обезбеђује остваривање општих исхода образовања.

Одговорност установе за безбедност деце и ученика

Члан 42.

Установа је дужна да пропише мере, начин и поступак заштите и безбедности деце и ученика за време боравка у установи и свих активности које организује установа, у сарадњи са надлежним органом јединице локалне самоуправе.

Установа је дужна да спроводи мере из става 1. овог члана.

Ближе услове, облике, мере, начин, поступак и смернице за заштиту и безбедност деце и ученика у установи, прописује министар.

Правила понашања у установи

Члан 43.

У установи се негују односи међусобног разумевања и уважавања личности деце, ученика, запослених и родитеља.

Запослени имају обавезу да својим радом и укупним понашањем доприносе развијању позитивне атмосфере у установи.

Понашање у установи и односи деце, ученика, запослених и родитеља уређују се правилима понашања у установи.

Забрана дискриминације

Члан 44.

У установи су забрањене активности којима се угрожавају, омаловавају, дискриминишу или издвајају лица, односно групе лица, по основу: расне, националне, етничке, језичке, верске или полне припадности, физичких и психичких својстава, сметњи у развоју и инвалидитета, здравственог стања, узраста, социјалног и културног порекла, имовног стања, односно политичког опредељења и подстицање или неспречавање таквих активности, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Под дискриминацијом лица или групе лица сматра се свако непосредно или посредно, на отворен или прикривен начин, искључивање или ограничавање права и слобода, неједнако поступање или пропуштање чињења, односно неоправдано прављење разлика повлађивањем или давањем првенства.

Не сматрају се дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

Ближе критеријуме за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, ученика или трећег лица у установи, заједнички прописује министар и министар надлежан за послове људских права.

Забрана насиља, злостављања и занемаривања

Члан 45.

У установи је забрањено: физичко, психичко и социјално насиље; злостављање и занемаривање деце и ученика; физичко кажњавање и вређање личности, односно сексуална злоупотреба деце и ученика или запослених.

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног или понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Занемаривање и немарно поступање представља пропуштање установе или запосленог да обезбеди услове за правилан развој детета и ученика.

Установа је дужна да одмах поднесе пријаву надлежном органу ако се код детета или ученика примете знаци насиља, злостављања или занемаривања.

Под физичким насиљем, у смислу става 1. овог члана, сматра се: физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа; свако понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; насилно понашање запосленог према деци, ученицима или другим запосленим, као и ученика према другим ученицима или запосленим.

Под психичким насиљем, у смислу става 1. овог члана сматра се понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Под социјалним насиљем, у смислу става 1. овог члана сматра се искључивање детета и ученика из групе вршњака и различитих облика социјалних активности установе.

У установи је забрањен сваки облик насиља и злостављања из става 2. овог члана од стране ученика, његовог родитеља, односно старатеља или одраслог, над наставником, васпитачем, стручним сарадником и другим запосленим.

Због повреде забране из става 8. овог члана против родитеља, односно старатеља детета или ученика покреће се прекршајни, односно кривични поступак.

Протокол поступања у установи у одговору на насиље и злостављање, садржај и начине спровођења превентивних и интервентних активности, услове и начине за процену ризика, начине заштите од насиља, злостављања и занемаривања, прописује министар.

Ближе услове о начинима препознавања невербалних облика злостављања деце и ученика од стране запосленог за време неге, одмора и рекреације и других облика васпитно-образовног рада, прописује министар.

Забрана страначког организовања и деловања

Члан 46.

У установи није дозвољено страначко организовање и деловање и коришћење простора установе у те сврхе.

Статут установе

Члан 47.

Установа има статут.

Статут је основни општи акт установе, којим се ближе уређују организација, начин рада, управљање и руковођење у установи, поступање органа установе ради обезбеђивања остваривања права детета и ученика, заштите и безбедности деце, ученика и запослених и мере за спречавање повреда забрана утврђених овим законом, начин објављивања општих аката и обавештавања свих заинтересованих страна о одлукама органа и друга питања, у складу са законом.

Осигурање квалитета рада установе

Члан 48.

Установа се самостално и у сарадњи са надлежним органом јединице локалне самоуправе стара о обезбеђивању и унапређивању услова за развој образовања и васпитања, осигурања и унапређивања квалитета програма образовања и васпитања, свих облика образовно-васпитног рада и услова у којима се он остварује.

Ради осигурања квалитета рада у установи се вреднују остваривање циљева и стандарда постигнућа, програма образовања и васпитања, развојног плана и задовољства ученика и родитеља, односно старатеља деце и ученика.

Вредновање квалитета остварује се као самовредновање и спољашње вредновање.

Самовредновањем установа оцењује: квалитет програма образовања и васпитања и његово остваривање, све облике и начин остваривања образовно-васпитног рада, стручно усавршавање и професионални развој, услове у којима се остварује образовање и васпитање, задовољство ученика и родитеља, односно старатеља деце и ученика.

У самовредновању учествују стручни органи, савет родитеља, ученички парламент, директор и орган управљања установе.

Самовредновање се обавља сваке године по појединим областима вредновања, а сваке четврте или пете године – у целини.

Извештај о самовредновању квалитета рада установе подноси директор васпитно-образовном, наставничком, односно педагошком већу, савету родитеља и органу управљања.

Спољашње вредновање рада установе обавља се стручно-педагошким надзором Министарства и од стране Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања учествује у спољашњем вредновању квалитета рада установе путем вредновања

постигнућа ученика на завршним и матурским испитима или по указаној потреби.

Органе и тела установе, поступке праћења остваривања програма образовања и васпитања, других облика образовно-васпитног рада и услова рада, основе и мерила за самовредновање и вредновање, садржину и начин објављивања резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе, по прибављеном мишљењу надлежног савета, прописује министар.

Развојни план установе

Члан 49.

Установа има развојни план.

Развојни план установе јесте стратешки план развоја установе који садржи приоритете у остваривању образовно-васпитног рада, план и носиоце активности, критеријуме и мерила за вредновање планираних активности и друга питања од значаја за развој установе.

Развојни план установе доноси се на основу извештаја о самовредновању и извештаја о остварености стандарда постигнућа и других индикатора квалитета рада установе.

Развојни план доноси орган управљања, на предлог стручног актива за развојно планирање, за период од три до пет година.

У поступку осигурања квалитета рада установе вреднује се и остваривање развојног плана установе.

Средства установе

Члан 50.

Земљиште, зграде и друга средства која су стечена, односно која стекну установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, јесу у јавној својини и користе се за обављање делатности утврђене овим законом.

Струковно и стручно повезивање

Члан 51.

Установе могу да се повезују и сарађују са одговарајућим установама у земљи и иностранству, ради унапређивања образовања и васпитања и размене искустава.

У функцији унапређивања образовања и васпитања установе могу да се међусобно повезују у струковна удружења.

На оснивање, организацију, упис у регистар и рад удружења из става 2. овог члана сходно се примењују прописи који се односе на удружења.

Струковна удружења имају право давања мишљења о питањима од значаја за рад удружених установа.

Наставници, васпитачи и стручни сарадници могу да се међусобно повезују у стручна друштва.

Стручна друштва имају право да дају мишљење и предлоге за унапређивање образовно-васпитног рада и да учествују у раду комисија и тимова који се баве образовањем и васпитањем.

На оснивање, организацију, упис у регистар и рад стручног друштва примењују се прописи којима се уређује удруживање.

IV. ОРГАНИ УСТАНОВЕ

Органи установе

Члан 52.

Установа има органе управљања, руковођења, стручне и саветодавне органе, у складу са овим законом, оснивачким актом и општим актом.

Приликом утврђивања састава органа управљања установе коју оснива друго правно или физичко лице, обезбеђује се равноправна заступљеност родитеља, а стручни органи – образују се у складу са општим актом.

ОРГАНИ УСТАНОВЕ ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ РЕПУБЛИКА СРБИЈА, АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ИЛИ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Органи управљања установе

Члан 53.

Орган управљања у предшколској установи јесте управни одбор.

Орган управљања у школи јесте школски одбор.

Председник и чланови органа управљања обављају послове из своје надлежности, без накнаде.

Састав и именовање органа управљања

Члан 54.

Орган управљања има девет чланова, укључујући и председника.

Чланове органа управљања установе именује и разрешава скупштина јединице локалне самоуправе, а председника бирају чланови већином гласова од укупног броја чланова органа управљања.

Орган управљања установе чине по три представника запослених, родитеља и јединице локалне самоуправе.

У установи у којој се образовно-васпитни рад изводи и на језику националне мањине чланови органа управљања - представници јединице локалне самоуправе именују се уз прибављено мишљење одговарајућег националног савета националне мањине. Уколико национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

У установи у којој се у већини одељења образовно-васпитни рад изводи на језику националне мањине или за које је, у складу са законом којим се уређују надлежности националних савета националних мањина, утврђено да су од посебног значаја за националну мањину, национални савет националне мањине предлаже најмање једног члана јединице локалне самоуправе у орган управљања.

Школски одбор основне школе за образовање одраслих има седам чланова, укључујући и председника, од којих три из реда запослених и четири представника јединице локалне самоуправе.

За средње школе од посебног интереса за Републику Србију и уникатне школе Министарство предлаже скупштини јединице локалне самоуправе три истакнута представника: привредне коморе, занатлија, удружења послодаваца, националне организације за запошљавање, синдиката и других заинтересованих за рад школе (у даљем тексту: социјални партнери). У школски одбор средње стручне школе скупштина јединице локалне самоуправе именује најмање једног представника социјалних партнера.

Школски одбор средње школе за образовање одраслих има девет чланова, укључујући и председника, и то по три представника запослених, социјалних партнера и јединице локалне самоуправе.

Чланове органа управљања из реда запослених предлаже васпитно-образовно, односно наставничко веће, а из реда родитеља – савет родитеља, тајним изјашњавањем.

За члана органа управљања не може да буде предложено ни именовано лице:

- 1) које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца или које је осуђено за: кривично дело насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрвњење; за кривично дело примање мита или давање мита; за кривично дело из групе кривичних дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, ни лице за које је, у складу са законом, утврђено дискриминаторно понашање;
- 2) које би могло да заступа интересе више структура, осим чланова синдиката;
- 3) чији су послови, дужност или функција неспојиви са обављањем послова у органу управљања;
- 4) које је већ именовано за члана органа управљања друге установе;
- 5) које је изабрано за директора друге установе;
- 6) у другим случајевима, утврђеним законом.

Скупштина јединице локалне самоуправе одлучује решењем о предлогу овлашћеног предлагача.

Ако овлашћени предлагач не спроведе поступак у складу са овим законом или предложи кандидата супротно одредбама овог закона, скупштина јединице локалне самоуправе одређује рок за усклађивање са овим законом.

Ако овлашћени предлагач ни у датом року не поступи у складу са овим законом, скупштина јединице локалне самоуправе именуваће чланове органа управљања без предлога овлашћеног предлагача.

Решење о именовању, односно разрешењу органа управљања - коначно је у управном поступку.

Мандат органа управљања

Члан 55.

Мандат органа управљања траје четири године.

Поступак за именовање чланова органа управљања покреће се најкасније два месеца пре истека мандата претходно именованим члановима органа управљања.

Скупштина јединице локалне самоуправе разрешиће, пре истека мандата, поједине чланове, укључујући и председника или орган управљања установе, на лични захтев члана, као и ако:

- 1) орган управљања доноси незаконите одлуке или не доноси одлуке које је на основу закона и статута дужан да доноси;
- 2) члан органа управљања неоправданим одсуствовањима или несавесним радом онемогућава рад органа управљања;
- 3) у поступку преиспитавања акта о именовању утврди неправилности;
- 4) овлашћени предлагач покрене иницијативу за разрешење члана органа управљања због престанка основа по којем је именован у орган управљања;
- 5) наступи услов из члана 54. став 10. овог закона.

Изборни период новоименованог појединог члана органа управљања траје до истека мандата органа управљања.

Када Министарство утврди неправилности у поступку именовања, односно разрешења органа управљања, скупштина јединице локалне самоуправе дужна је да одмах, а најкасније у року од 15 дана од дана достављања акта којим се налаже мера, отклони утврђене неправилности.

Ако скупштина јединице локалне самоуправе не покрене поступак за преиспитивање акта о именовању, односно разрешењу органа управљања и не усагласи га са овим законом, у року из става 5. овог члана, министар разрешава постојећи и именује привремени орган управљања установе.

Привремени орган управљања

Члан 56.

Министар именује привремени орган управљања установе ако их не именује јединица локалне самоуправе до истека мандата претходно именованим члановима органа управљања.

Мандат привременог органа управљања установе траје до именовања новог.

Надлежност органа управљања

Члан 57.

Орган управљања установе:

- 1) доноси статут, правила понашања у установи и друге опште акте и даје сагласност на акт о организацији и систематизацији послова;
- 2) доноси предшколски, школски, односно васпитни програм (у даљем тексту: програм образовања и васпитања), развојни план, годишњи план рада, усваја извештаје о њиховом остваривању, вредновању и самовредновању;
- 3) утврђује предлог финансијског плана за припрему буџета Републике Србије;

- 4) доноси финансијски план установе, у складу са законом;
- 5) усваја извештај о пословању, годишњи обрачун и извештај о извођењу екскурзија, односно наставе у природи;
- 6) расписује конкурс и бира директора;
- 7) разматра поштовање општих принципа, остваривање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа и предузима мере за побољшање услова рада и остваривање образовно-васпитног рада;
- 8) доноси план стручног усавршавања запослених и усваја извештај о његовом остваривању;
- 9) одлучује по жалби, односно приговору на решење директора;
- 10) обавља и друге послове у складу са законом, актом о оснивању и статутом.

Орган управљања доноси одлуке већином гласова укупног броја чланова.

Седницама школског одбора присуствује и учествује у њиховом раду представник синдиката у школи, без права одлучивања.

Седницама школског одбора основне школе присуствују и учествују у њиховом раду два представника ученичког парламента, без права одлучивања.

Седницама школског одбора средње школе када школски одбор одлучује по питањима из члана 57. став 1. тач. 3), 4), 5), 6) и 9) присуствују и учествују у њиховом раду два представника ученичког парламента, без права одлучивања.

Школски одбор средње школе састаје се у приширеном сазиву када разматра и одлучује о питањима из члана 57. став 1. тач. 1), 2), 7) и 8).

Проширени састав укључује два пунолетна ученика које бира ученички парламент школе.

За обављање послова из своје надлежности орган управљања одговара органу који га именује и оснивачу.

Савет родитеља

Члан 58.

Установа има савет родитеља, осим школе за образовање одраслих.

У савет родитеља школе бира се по један представник родитеља ученика сваког одељења, односно васпитне групе ако школа остварује предшколски програм.

У установи у којој стичу образовање припадници националне мањине, односно етничке групе у савету родитеља сразмерно су заступљени и представници националне мањине, односно етничке групе.

У установи у којој стичу образовање деца и ученици са сметњама у равоју, члан савета родитеља је и представник родитеља деце, односно ученика са сметњама у развоју.

Савет родитеља:

- 1) предлаже представнике родитеља деце, односно ученика у орган управљања;

- 2) предлаже свог представника у стручни актив за развојно планирање и у друге тимове установе;
- 3) предлаже мере за осигурање квалитета и унапређивање образовно-васпитног рада;
- 4) учествује у поступку предлагања изборних предмета и у поступку избора уџбеника;
- 5) разматра предлог програма образовања и васпитања, развојног плана, годишњег плана рада, извештаје о њиховом остваривању, вредновању и о самовредновању;
- 6) разматра намену коришћења средстава од донација и од проширене делатности установе;
- 7) предлаже органу управљања намену коришћења средстава остварених радом ученичке задруге и прикупљених од родитеља;
- 8) разматра и прати услове за рад установе, услове за одрастање и учење, безбедност и заштиту деце и ученика;
- 9) учествује у поступку прописивања мера из члана 42. овог закона;
- 10) даје сагласност на програм и организовање екскурзије, односно програме наставе у природи и разматра извештај о њиховом остваривању;
- 11) разматра и друга питања утврђена статутом.

Савет родитеља своје предлоге, питања и ставове упућује органу управљања, директору и стручним органима установе.

Начин избора савета родитеља установе уређује се статутом установе, а рад пословником савета.

Директор установе

Члан 59.

Директор руководи радом установе.

Директор установе може да буде лице које испуњава услове прописане чланом 8. став 2. и чланом 120. овог закона.

Дужност директора предшколске установе може да обавља лице које има: образовање из члана 8. став 2. овог закона за васпитача или стручног сарадника, дозволу за рад, обуку и положен испит за директора установе и најмање пет година рада у установи након стеченог одговарајућег образовања.

Дужност директора предшколске установе може да обавља и лице које има: одговарајуће образовање из члана 8. став 3. овог закона за васпитача, дозволу за рад, обуку и положен испит за директора установе и најмање десет година рада у предшколској установи на пословима васпитања и образовања након стеченог одговарајућег образовања.

Дужност директора школе може да обавља лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 2. овог закона за наставника те врсте школе и подручја рада, за педагога и психолога, дозволу за рад, обуку и положен испит за директора установе и најмање пет година рада у установи на пословима образовања и васпитања, након стеченог одговарајућег образовања.

Изузетно, дужност директора основне школе може да обавља лице које има одговарајуће образовање из члана 8. став 3. овог закона за наставника те

врсте школе, дозволу за рад, обуку и положен испит за директора установе и најмање десет година рада у установи на пословима образовања и васпитања, након стеченог одговарајућег образовања, ако се на конкурс не пријави ниједан кандидат са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона. На поновљеном конкурс кандидати који имају одговарајуће образовање из члана 8. ст. 2. и 3. овог закона, равноправни су.

Испит за директора установе може да полаже и лице које испуњава услове за директора установе и које има и доказ о похађаном прописаном програму обуке.

Лице које положи испит за директора стиче дозволу за рад директора (у даљем тексту: лиценца за директора).

Изабрани директор који нема положен испит за директора, дужан је да га положи у року од годину дана од дана ступања на дужност.

Директору који не положи испит за директора у року од годину дана од дана ступања на дужност, престаје дужност директора.

Лиценца за директора одузима се директору који је осуђен правноснажном пресудом за кривично дело или привредни преступ у вршењу дужности.

Директор установе бира се на период од четири године.

Мандат директора тече од дана ступања на дужност.

Директору установе мирује радни однос за време првог изборног периода на радном месту са кога је изабран.

Директору установе престаје радни однос ако се у току трајања мандата утврди да не испуњава услове из става 2. овог члана или одбије да се подвргне лекарском прегледу на захтев органа управљања.

О правима, обавезама и одговорностима директора одлучује орган управљања.

Ближе услове за избор директора, програм обуке у складу са стандардима компетенција директора, програм испита, начин и поступак полагања испита, састав и начин рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже испит за директора, садржину и изглед обрасца лиценце за директора, садржај и начин вођења регистра издатих лиценци за директора, трошкове полагања испита, накнаде за рад чланова комисије и остала питања у вези са полагањем испита и стицањем лиценце за директора, прописује министар.

Избор директора установе

Члан 60.

Директора установе бира орган управљања на основу конкурса, по прибављеном мишљењу васпитно-образовног, наставничког, односно наставничког и педагошког већа.

У установи у којој се образовни-васпитни рад изводи и на језику националне мањине, као и у установи у којој се у већини одељења образовно-васпитни рад изводи на језику националне мањине или за које је, у складу са законом којим се уређују надлежности националних савета националних мањина, утврђено да су од посебног значаја за националну мањину, орган

управљања бира директора уз прибављено мишљење одговарајућег националног савета националне мањине.

Уколико национални савет националне мањине не достави мишљење у року од 15 дана од пријема захтева, сматра се да је мишљење дато.

Мишљење већа из става 1. овог члана даје се на посебној седници којој присуствују сви запослени и који се изјашњавају о свим кандидатима тајним изјашњавањем.

Конкурс за избор директора расписује се најкасније три месеца пре истека мандата директора.

Одлука са документацијом о изабраном кандидату доставља се министру на сагласност.

Сматра се да је одлука органа управљања о избору директора донета, односно да је министар дао на њу сагласност ако у року од 30 дана од дана достављања одлуке не донесе акт којим одбија сагласност.

Орган управљања установе после протеча рока из става 7. овог члана доноси решење о избору директора и доставља га учесницима конкурса. Решењем се утврђују и време ступања на дужност, као и обавеза полагања испита за директора.

Учесник конкурса незадовољан решењем из става 8. овог члана има право на судску заштиту у управном спору.

Акт о одбијању сагласности министар доноси ако се у поступку утврди да одлука није донета у складу са законом или се њеним доношењем доводи у питање несметано обављање делатности установе.

Ако министар донесе акт којим се одбија давање сагласности на одлуку о избору директора установе, расписује се нови конкурс.

Вршиоца дужности директора

Члан 61.

Вршиоца дужности директора поставља орган управљања до избора директора ако директору установе престане дужност, а није расписан конкурс или орган управљања није донео одлуку о избору или је министар донео акт којим је одбијено давање сагласности на одлуку органа управљања.

Ако орган управљања не постави вршиоца дужности директора у случајевима из става 1. овог члана или не донесе одлуку по поновљеном конкурс, односно министар не да сагласност на одлуку по поновљеном конкурс, вршиоца дужности директора поставља министар, у року од седам дана од дана сазнања за наступање разлога за постављење.

За вршиоца дужности директора установе не може бити постављено лице које у поступку избора за директора није добило сагласност.

За вршиоца дужности директора установе може да буде постављен наставник, васпитач и стручни сарадник, најдуже шест месеци.

Вршиоцу дужности директора установе мирује радни однос на пословима са којих је постављен, за време док обавља ту дужност.

Права, обавезе и одговорности директора установе односе се и на вршиоца дужности директора.

Надлежност и одговорност директора установе

Члан 62.

Директор је одговоран за законитост рада и за успешно обављање делатности установе.

Директор за свој рад одговара органу управљања и министру.

Осим послова утврђених законом и статутом установе, директор:

- 1) планира и организује остваривање програма образовања и васпитања и свих активности установе;
- 2) стара се о осигурању квалитета, самовредновању, остваривању стандарда постигнућа и унапређивању образовно-васпитног рада;
- 3) стара се о остваривању развојног плана установе;
- 4) одлучује о коришћењу средстава утврђених финансијским планом и одговара за одобравање и наменско коришћење тих средстава, у складу са законом;
- 5) сарађује са органима јединице локалне самоуправе, организацијама и удружењима;
- 6) организује и врши педагошко-инструктивни увид и прати квалитет образовно-васпитног рада и педагошке праксе и предузима мере за унапређивање и усавршавање рада наставника, васпитача и стручног сарадника;
- 7) планира и прати стручно усавршавање и спроводи поступак за стицање звања наставника, васпитача и стручног сарадника;
- 8) предузима мере у случајевима повреда забрана из чл. 44. до 46. овог закона и недоличног понашања запосленог и његовог негативног утицаја на децу и ученике;
- 9) предузима мере ради извршавања налога просветног инспектора и просветног саветника, као и других инспекцијских органа;
- 10) стара се о благовременом и тачном уносу и одржавању ажурности базе података о установи у оквиру јединственог информационог система просвете;
- 11) стара се о благовременом објављивању и обавештавању запослених, ученика и родитеља односно старатеља, стручних органа и органа управљања о свим питањима од интереса за рад установе и ових органа;
- 12) сазива и руководи седницама васпитно-образовног, наставничког, односно педагошког већа, без права одлучивања;
- 13) образује стручна тела и тимове, усмерава и усклађује рад стручних органа у установи;
- 14) сарађује са родитељима, односно старатељима деце и ученика;
- 15) подноси извештаје о свом раду и раду установе органу управљања, најмање два пута годишње;
- 16) доноси општи акт о организацији и систематизацији послова;
- 17) одлучује о правима, обавезама и одговорностима ученика и запослених, у складу са овим и посебним законом.

У случају привремене одсутности или спречености директора да обавља дужност, замењује га наставник, васпитач и стручни сарадник у установи на основу овлашћења директора, односно органа управљања, у складу са законом.

Престанак дужности директора

Члан 63.

Дужност директора установе престаје: истеком мандата, на лични захтев, стицањем услова за мировање радног односа, престанком радног односа и разрешењем. Одлуку о престанку дужности директора доноси орган управљања.

Орган управљања разрешава директора установе ако је утврђено да:

- 1) установа није донела благовремено програм образовања, односно не остварује програм образовања и васпитања или не предузима мере за остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа;
- 2) установа не спроводи мере за безбедност и заштиту деце и ученика;
- 3) директор не предузима или неблаговремено предузима одговарајуће мере у случајевима повреда забрана из чл. 44. до 46. овог закона и тежих повреда радних обавеза запослених;
- 4) у установи није обезбеђено чување прописане евиденције и документације;
- 5) се у установи води евиденција и издају јавне исправе супротно овом и посебном закону;
- 6) директор не испуњава услове из члана 59. овог закона;
- 7) директор не поступа по налогу, односно мери надлежног органа за отклањање утврђених недостатака и неправилности;
- 8) директор предлагањем незаконитих одлука, непотпуним, неблаговременим и нетачним обавештавањем или сазивањем седница супротно пословнику омета рад органа управљања и запослених;
- 9) директор није обезбедио да се у оквиру јединственог информационог система просвете врши благовремен и тачан унос и одржавање ажурне базе података установе;
- 10) је у радни однос примио или ангажује лице ван радног односа супротно закону и општем акту и у другим случајевима, у складу са законом.

Орган управљања разрешава директора установе дужности ако му се у дисциплинском поступку изрекне мера престанка радног односа због утврђене одговорности за тежу повреду радне обавезе прописане за запослене из члана 141. овог закона или се стекне услов за отказ уговора о раду у складу са општим прописима о раду.

Орган управљања разрешава директора дужности пре истека мандата када је коначним актом надлежног органа утврђено да је установа, односно директор одговоран за прекршај из овог или посебног закона, привредни преступ или кривично дело у вршењу дужности.

Орган управљања разрешава директора установе по наложеној мери просветног инспектора, у року од осам дана од дана пријема налога.

Сматра се да је одлука органа управљања о разрешењу директора донета, односно да је министар дао на њу сагласност, ако у року од 15 дана од дана њеног достављања не донесе акт којим одбија сагласност.

Акт о одбијању сагласности министар доноси ако се у поступку утврди да одлука није донета у складу са овим законом или се њеним доношењем доводи у питање несметано обављање делатности установе.

Ако орган управљања не донесе одлуку о разрешењу директора у року из става 5. овог члана, може да га разреши министар, у року од 15 дана од дана пријема записника о неизвршеном налогу.

Права директора установе по престанку дужности

Члан 64.

Директор установе коме престане дужност због истека другог и сваког наредног мандата или на лични захтев, распоређује се на послове који одговарају степену и врсти његовог образовања.

Ако нема одговарајућих послова у истој или другој установи, лице из става 1. овог члана остварује права као запослени за чијим радом престане потреба, у складу са законом.

Директору установе који је разрешен у складу са чланом 63. ст. 3. и 4. овог закона, престаје радни однос без права на отпремнину.

Директору установе коме у другом и сваком наредном мандату престане дужност разрешењем, без престанка радног односа, а који не може да се распореди на послове који одговарају степену и врсти његовог образовања, престаје радни однос, уз исплату отпремнине, у складу са законом.

Помоћник директора

Члан 65.

Установа може да има помоћника директора, у складу са нормативом којим се утврђују критеријуми и стандарди за финансирање установе.

Решењем директора на послове помоћника директора распоређује се наставник, васпитач и стручни сарадник, односно који има професионални углед и искуство у установи, за сваку школску, односно радну годину.

Помоћник директора организује, руководи и одговоран је за педагошки рад установе, координира рад стручних актива и других стручних органа установе и обавља друге послове, у складу са статутом установе.

Помоћник директора обавља и послове наставника, васпитача и стручног сарадника, у складу са решењем директора.

Стручни органи, тимови и педагошки колегијум установе

Члан 66.

Стручни органи предшколске установе јесу васпитно-образовно веће и стручни активи васпитача и медицинских сестара, актив за развојно планирање и други стручни активи и тимови, у складу са статутом.

Стручни органи школе јесу: наставничко веће, одељењско веће, стручно веће за разредну наставу, стручно веће за области предмета, стручни активи за

развојно планирање и за развој школског програма и други стручни активи и тимови, у складу са статутом. Школа са домом има и педагошко веће.

Васпитно-образовно веће чине васпитачи и стручни сарадници.

Наставничко веће чине наставници, васпитачи и стручни сарадници.

Педагошко веће чине васпитачи и стручни сарадници који остварују васпитни рад у школи са домом.

Одељењско веће чине наставници који изводе наставу у одређеном одељењу.

Стручно веће за разредну наставу чине наставници који изводе наставу у првом циклусу образовања.

Педагошки асистент учествује у раду већа из ст. 3. до 7. овог члана без права одлучивања.

Стручно веће за области предмета чине наставници који изводе наставу из групе сродних предмета.

Стручни актив за развојно планирање чине представници наставника, васпитача, стручних сарадника, јединице локалне самоуправе, ученичког парламента и савета родитеља. Чланове стручног актива за развојно планирање именује орган управљања.

Стручни актив за развој школског програма чине представници наставника и стручних сарадника. Чланове стручног актива за развој школског програма именује наставничко веће.

Директор образује тим за остваривање одређеног задатка, програма или пројекта. Тим могу да чине представници запослених, родитеља, јединице локалне самоуправе, односно стручњака за поједина питања.

У школи у којој стичу образовање ученици са сметњама у развоју, директор образује стручни тим за инклузивно образовање.

Педагошки колегијум чине председници стручних већа и стручних актива и представник стручних сарадника.

Педагошки колегијум разматра питања и даје мишљење у вези са пословима директора из члана 62. став 3. тач. 1) до 3) и тач. 5) до 7) овог закона.

Педагошким колегијумом председава и руководи директор, односно помоћник директора, а одељењским већем одељењски старшина.

Седницама стручних органа школе могу да присуствују представници ученичког парламента, без права одлучивања.

Надлежност стручних органа, тимова и педагошког колегијума

Члан 67.

Стручни органи, тимови и педагошки колегијум: старају се о осигурању и унапређивању квалитета образовно-васпитног рада установе; прате остваривање програма образовања и васпитања; старају се о остваривању циљева и стандарда постигнућа; вреднују резултате рада наставника, васпитача и стручног сарадника; прате и утврђују резултате рада деце, ученика и одраслих; предузимају мере за јединствен и усклађен рад са децом, ученицима и одраслима у процесу образовања и васпитања и решавају друга стручна питања образовно-васпитног рада.

Надлежност, начин рада и одговорност стручних органа, тимова и педагошког колегијума уређује се статутом установе.

Секретар установе

Члан 68.

Управне, нормативно-правне и друге правне послове у установи обавља секретар, у складу са нормативом којим се утврђују критеријуми и стандарди за финансирање установе.

Послове секретара може да обавља дипломирани правник – мастер или дипломирани правник који је стекао високо образовање на основним студијама у трајању од најмање четири године, са положеним стручним испитом за секретара.

Секретар из става 2. овог члана уводи се у посао и оспособљава се за самосталан рад савладавањем програма за увођење у посао и полагањем испита за секретара. Секретару – приправнику директор одређује ментора са листе секретара установа коју утврди школска управа.

Секретар је дужан да у року од две године од дана заснивања радног односа положи стручни испит за секретара.

Секретару који не положи стручни испит у року из става 4. овог члана престаје радни однос.

Секретар који има положен правосудни или стручни испит за запослене у органима државне управе или државни стручни испит не полаже стручни испит за секретара.

Изузетно од става 2. овог члана, за секретара предшколске установе и основне школе може да буде изабрано и друго лице, уколико се и на поновљени конкурс не пријави ниједан кандидат са одговарајућим образовањем, најдуже две године.

Начин и програм увођења у посао, програм, садржину, начин и рокове за полагање стручног испита, састав и начин рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже стручни испит и образац уверења који се издаје, трошкове полагања испита, накнаде за рад чланова комисије и остала питања у вези са полагањем стручног испита за секретара установе, прописује министар.

V. ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА И ИСПИТИ

1. ПРОГРАМИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Образовни програми установа

Члан 69.

Предшколска установа развија и остварује програме васпитања и образовања деце, у складу са основама програма предшколског васпитања и образовања и посебним законом.

Основна школа остварује школски програм, а може да остварује и: индивидуални образовни план за ученике и одрасле са сметњама у развоју, индивидуалан програм српског језика, односно језика националне мањине за ученике који не познају језик на коме се изводи настава, школски програм за музичко и балетско образовање, школски програм за образовање одраслих,

васпитни програм за ученике у школи са домом и друге програме, у складу са посебним законом.

Средња школа остварује школски програм општег, стручног и уметничког образовања, а може да остварује и: индивидуални образовни план за ученике и одрасле са сметњама у развоју, индивидуалан програм српског језика, односно језика националне мањине за ученике који не познају језик на коме се изводи настава, школски програм за музичко и балетско образовање, школски програм за образовање одраслих, васпитни програм за ученике у школи са домом, програм специјалистичког и мајсторског образовања, програм образовања за рад, програме стручног оспособљавања, обуке и друге програме, у складу са посебним законом.

Изузетно, основна школа може да остварује и предшколски програм, а средња школа – предшколски програм, програм основног образовања и васпитања и васпитни програм.

Осим програма из ст. 1. до 4. овог члана установа може да остварује и друге програме и активности усмерене на унапређивање образовно-васпитног рада, повећања квалитета и доступности образовања и васпитања.

Установа из става 5. овог члана може стећи статус модел центра.

Основе програма предшколског васпитања и образовања

Члан 70.

Предшколско васпитање и образовање за децу узраста од шест месеци до поласка у школу остварује се у предшколској установи у складу са основама програма предшколског васпитања и образовања.

Основе програма предшколског васпитања и образовања јесу основа за:

- 1) израду и развијање програма васпитно-образовног рада на нивоу предшколске установе – јасли, вртића и припремних група у вртићу и при основној школи (у даљем тексту: предшколски програм);
- 2) израду и развијање посебних и специјализованих програма, у складу са посебним законом;
- 3) израду критеријума за праћење и вредновање квалитета васпитања образовања;
- 4) унапређивање и развој предшколске установе.

Садржај основа програма предшколског васпитања и образовања уређује се посебним законом.

Предшколски програм

Члан 71.

Предшколско васпитање и образовање остварује се на основу предшколског програма.

Предшколски програм доноси предшколска установа, односно школа која остварује предшколски програм, у складу са основама програма предшколског васпитања и образовања.

Предшколски програм садржи опште податке о установи и њеном окружењу, врсте и трајање програма васпитно-образовног рада, других облика рада и услуга и друге податке, у складу са посебним законом.

У оквиру предшколског програма могу да се остварују посебни, специјализовани и други програми, у складу са посебним законом, према могућностима предшколске установе, у складу са потребама и интересима деце и родитеља и јединице локалне самоуправе.

Наставни планови и програми основног и средњег образовања и васпитања

Члан 72.

Наставни план и програм јесте основа за доношење школског програма у основном и средњем образовању и васпитању.

Наставни план и програм доноси се у складу са утврђеним принципима, циљевима и стандардима постигнућа.

Наставни план и програм трогодишњег средњег стручног образовања садржи, најмање 30 одсто општег и 65 одсто стручног образовања, а наставни план и програм четворогодишњег стручног и уметничког образовања садржи најмање 40 одсто општег и 55 одсто стручног, односно уметничког образовања.

Наставни план обухвата изборне предмете по нивоима и врстама образовања од којих ученик обавезно бира један или више предмета према својим склоностима. Један од обавезних изборних предмета је верска настава или грађанско васпитање.

Ученик који се определио за један од два изборна предмета верску наставу или грађанско васпитање, изборни предмет може да мења у току циклуса основног, односно до краја стицања средњег образовања и васпитања.

Наставни планови основног и средњег образовања и васпитања

Члан 73.

Наставни планови основног и средњег образовања и васпитања садрже:

- 1) обавезне предмете по разредима у основном и средњем образовању и васпитању;
- 2) изборне предмете по разредима у основном и средњем образовању и васпитању;
- 3) облике образовно-васпитног рада (редовна, допунска и додатна настава и остали облици образовно-васпитног рада);
- 4) годишњи и недељни фонд часова по предметима и облицима образовно-васпитног рада.

Наставни план основног и средњег образовања и васпитања може да садржи и модуле, самосталне или у оквиру предмета, са фондом часова.

Модул, у смислу овог закона, јесте скуп теоријских и практичних програмских садржаја и облика рада функционално и тематски повезаних у оквиру предмета или више предмета.

Наставни програми основног и средњег образовања и васпитања

Члан 74.

Наставни програм основног и средњег образовања и васпитања доноси се у складу са утврђеним општим и посебним стандардима постигнућа и садржи:

- 1) циљеве образовања и васпитања по нивоима, циклусима, врстама образовања, односно образовним профилима, циљеве образовања и васпитања по предметима, модулима и разредима;
- 2) обавезне и препоручене садржаје обавезних и изборних предмета и модула којима се обезбеђује остваривање општих исхода и посебних стандарда постигнућа;
- 3) препоручене врсте активности и начина остваривања програма;
- 4) препоручени начин прилагођавања програма образовања одраслих, ученика са изузетним способностима, програма предмета од значаја за националну мањину и двојезичног образовања;
- 5) препоруке за припрему индивидуалног образовног плана за ученике којима је потребна додатна образовна подршка, који се са закашњењем укључују у образовни процес, који не познају језик на коме се остварује образовно-васпитни рад;
- 6) друга питања од значаја за остваривање наставних програма.

Други облици стручног образовања и њихови програми

Члан 75.

Други облици стручног образовања, у смислу овог закона јесу: образовање за рад, стручно оспособљавање и обука.

Образовањем за рад стичу се знања, вештине и позитиван однос према занимању.

Стручним оспособљавањем стичу се знања, вештине и позитиван однос према обављању одређених послова за занимање.

Обуком се стичу основна знања, вештине и позитиван став за обављање одређених послова или операција у процесу рада.

Програми других облика стручног образовања из става 1. овог члана јесу основа за доношење школског програма у средњем образовању и васпитању.

Посебни програми стручног оспособљавања и обуке донети према другим прописима – остварују се на основу утврђених стандарда.

Школски програм

Члан 76.

Основно и средње образовање и васпитање, специјалистичко и мајсторско образовање и други облици стручног образовања остварују се на основу школског програма.

Школски програм доноси се на основу наставног плана и програма, односно програма одређених облика стручног образовања.

Школским програмом обезбеђује се остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, према потребама ученика и родитеља, односно старатеља и локалне заједнице.

Школски програм садржи:

- 1) циљеве школског програма;
- 2) назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује и језик на коме се остварује програм;

- 3) обавезне и изборне предмете и модуле, по циклусима, односно образовним профилима и разредима;
- 4) начин остваривања принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно-васпитном раду;
- 5) факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују;
- 6) начине остваривања и прилагођавања програма музичког и балетског образовања и васпитања, образовања одраслих, ученика са посебним способностима и двојезичног образовања;
- 7) друга питања од значаја за школски програм.

Школски програм доноси школски одбор, по правилу, сваке четврте године, у складу са наставним планом и програмом.

Индивидуални образовни план, индивидуални програм и индивидуализовани начин рада

Члан 77.

За дете и ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и доноси индивидуални образовни план.

Циљ индивидуалног образовног плана јесте постизање оптималног укључивања детета и ученика у редован образовно-васпитни рад и његово осамостаљивање у вршњачком колективу.

Индивидуалним образовним планом утврђује се прилагођен и обогаћен начин образовања и васпитања детета и ученика, а посебно:

- 1) дневни распоред активности у васпитној групи и часова наставе у одељењу, дневни распоред рада са лицем које му пружа додатну подршку и распоред рада у посебној групи у којој му се пружа додатна подршка, као и учесталост подршке;
- 2) циљеви образовно-васпитног рада;
- 3) посебне стандарде постигнућа и прилагођене стандарде за поједине или за све предмете са образложењем за одступање од посебних стандарда;
- 4) индивидуални програм по предметима, односно садржаје у предметима који се обрађују у одељењу и раду са додатном подршком;
- 5) индивидуализован начин рада васпитача и наставника, односно индивидуализован приступ прилагођен врсти сметње.

За ученика са изузетним способностима установа доноси индивидуални образовни план, сходно ставу 3. овог члана, осим тачке 3).

Индивидуални образовни план у установи доноси педагошки колегијум на предлог стручног тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке ученицима из става 3. овог члана.

Тим из става 5. овог члана у предшколској установи чине васпитач, стручни сарадници, сарадници, родитељ, односно старатељ, а по потреби педагошки асистент и стручњак ван установе, на предлог родитеља.

Тим из става 5. овог члана у школи чини наставник разредне наставе, односно одељењски старешина и предметни наставници, стручни сараданик школе, родитељ, односно старатељ, а по потреби педагошки асистент и стручњак ван установе, на предлог родитеља.

Родитељ, односно старатељ даје сагласност за спровођење индивидуалног образовног плана.

У првој години уписа у установу, индивидуални образовни план доноси се и вреднује тромесечно, а у свим наредним годинама на почетку сваког полугодишта.

Наставник и васпитач при планирању свог рада у одељењу, односно групи усклађује свој план са индивидуалним образовним планом детета.

Спровођење индивидуалних образовних планова прати просветни саветник.

Ближа упутства за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање, доноси министар.

Основе васпитног програма и програм васпитног рада

Члан 78.

Основе васпитног програма јесу основа за:

- 1) доношење васпитног програма у школи са домом и у дому ученика;
- 2) вредновање квалитета васпитног рада у школи са домом и у дому ученика.

Основе васпитног програма морају да буду у складу са општим принципима и да доприносе остваривању општих стандарда постигнућа.

Васпитни рад у школи са домом и у дому ученика остварује се на основу програма васпитног рада, у складу са овим и посебним законом.

Програмом васпитног рада утврђују се: циљеви, врсте активности, облици рада и друга питања од значаја за васпитни рад.

Програм васпитног рада доноси школа са домом и дом ученика, по правилу, на време од четири године, на начин и по поступку утврђеним овим и посебним законом.

Надлежност и поступак за доношење програма образовања и васпитања

Члан 79.

Основе програма предшколског васпитања и образовања, наставне планове и програме основног и средњег општег и уметничког образовања и васпитања, део наставног плана и програма општеобразовних предмета средњег стручног образовања и образовања одраслих и основе васпитног програма, на предлог министра, доноси Национални просветни савет.

Наставни план и програм основног образовања одраслих по прибављеном мишљењу Националног просветног савета, на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

Део наставног плана и програма средњег стручног образовања и образовања одраслих, на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

Програм основног и средњег образовања и васпитања за припаднике националних мањина на предлог националног савета националне мањине и мишљења Националног просветног савета, доноси министар.

Програме специјалистичког и мајсторског образовања, по прибављеним мишљењима надлежних министарстава, на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

Програме других облика стручног образовања на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

Доношење програма образовања и васпитања установа

Члан 80.

Предшколски, школски и програм васпитног рада припремају одговарајући стручни органи установе.

О предлогу програма из става 1. овог члана установа прибавља мишљења савета родитеља, а школа и од ученичког парламента и сагласност надлежног органа оснивача на планирана материјална средства за њихово остваривање.

Ако се програм образовања и васпитања или његов део остварује на страном језику, пре његовог доношења школа прибавља сагласност министра.

Када је оснивач установе Република Србија, сагласност из става 1. овог члана даје Министарство.

Програм из става 1. овог члана доноси орган управљања установе.

Објављивање програма образовања и васпитања установа

Члан 81.

Школски програм доноси се најкасније два месеца пре почетка школске године у којој ће почети његова примена.

Предшколски, школски и програм васпитног рада објављује се, у складу са општим актом установе.

Установа обезбеђује најбољи начин да програм из става 2. овог члана буде доступан свим заинтересованим корисницима.

2. ИСПИТИ

Завршни испит у основном образовању и васпитању

Члан 82.

Након завршеног осмог разреда ученик полаже завршни испит.

Завршним испитом процењује се степен остварености општих и посебних стандарда постигнућа у основном образовању и васпитању.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом полаже завршни испит, у складу са његовим моторичким и чулним могућностима, односно условима које захтева одређена врста инвалидитета.

Након обављеног завршног испита ученику се издаје јавна исправа.

Након обављеног завршног испита ученик стиче право на упис у средњу школу без полагања квалификационог испита, осим пријемног испита за проверу изузетних способности, на начин и по поступку прописаним посебним законом.

Програм завршног испита у основном образовању и васпитању, на предлог Националног просветног савета и образац јавне исправе из става 4. овог члана, доноси министар.

Општа матура

Члан 83.

Након завршеног четвртог разреда средњег општег образовања и васпитања у гимназији ученик полаже општу матуру, у складу са посебним законом.

Општу матуру може да полаже и ученик након завршеног четвртог разреда средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања у стручној, односно уметничкој школи, под условима прописаним посебним законом.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом полаже општу матуру у складу са његовим моторичким и чулним могућностима, односно условима које захтева одређена врста инвалидитета, а може да буде ослобођен полагања дела матурског испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа.

Након положене опште матуре ученику се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

На основу положене опште матуре, ученик може да се упише у одговарајућу високошколску установу, без полагања пријемног испита, осим испита за проверу посебних склоности и способности, на начин и по поступку прописаним посебним законом.

Програм опште матуре, на предлог Националног просветног савета, доноси министар.

Стручна и уметничка матура

Члан 84.

Након завршеног четвртог разреда средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања у стручној, односно уметничкој школи, ученик полаже стручну, односно уметничку матуру, у складу са посебним законом.

Стручну, односно уметничку матуру може да полаже одрасли након завршеног трогодишњег средњег стручног, односно уметничког образовања и васпитања у стручној, односно уметничкој школи, у складу са посебним законом.

Ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом полаже стручну, односно уметничку матуру у складу са његовим моторичким и чулним могућностима, односно условима које захтева одређена врста инвалидитета, а може да буде ослобођен полагања дела матурског испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа.

Након положене стручне, односно уметничке матуре ученик стиче средње стручно, односно уметничко образовање и васпитање, о чему се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

На основу положене стручне, односно уметничке матуре, ученик може да се упише у одговарајућу високошколску установу, на начин и по поступку прописаним посебним законом.

Програм стручне матуре на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, а уметничке матуре – на предлог Националног просветног савета, доноси министар.

Завршни испит средњег стручног образовања, специјалистички и мајсторски испит

Члан 85.

Ученик полаже завршни испит након завршеног средњег стручног образовања у трогодишњем трајању, а одрасли – након завршеног средњег стручног образовања по програму за одрасле, у складу са посебним законом.

Након савладаног програма специјалистичког, односно мајсторског образовања одрасли полаже специјалистички, односно мајсторски испит, о чему се издаје јавна исправа, у складу са посебним законом.

Ученик и одрасли са сметњама у развоју и инвалидитетом полаже испите из ст. 1. и 2. овог члана у складу са његовим моторичким и чулним могућностима, односно условима које захтева одређена врста инвалидитета, а може да буде ослобођен полагања дела испита из предмета за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа.

Програм завршног испита и програме специјалистичког и мајсторског испита на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

Испити других облика стручног образовања

Члан 86.

Ученик и одрасли полаже завршни испит након завршеног двогодишњег образовања за рад или другог разреда средњег стручног образовања и васпитања у средњој стручној школи, у складу са посебним законом.

Ученик и одрасли након завршеног стручног оспособљавања, завршеног првог разреда средњег стручног образовања и васпитања полаже испит стручне оспособљености у средњој стручној школи или другој организацији која има одобрење за рад, о чему се издаје исправа, у складу са посебним законом.

Ученик и одрасли након савладаног програма обуке полаже испит за обуку у школи или другој организацији која има одобрење за рад, пред посебном комисијом, о чему се издаје исправа, у складу са посебним законом.

Ученик и одрасли са сметњама у развоју и инвалидитетом полаже испите из ст. 1. до 3. овог члана у складу са његовим моторичким и чулним могућностима, односно условима које захтева одређена врста инвалидитета, а може да буде ослобођен полагања дела испита из предмета или садржаја за које су му током образовања прилагођавани стандарди постигнућа.

Програме из ст. 1. до 3. овог члана, на предлог Савета за стручно образовање и образовање одраслих, доноси министар.

VI. ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Образовно-васпитни рад

Члан 87.

Образовно-васпитни рад обухвата наставне и ваннаставне активности установе којима се остварује програм образовања и васпитања и постижу прописани циљеви и стандарди постигнућа, у складу са овим законом.

Школска и радна година

Члан 88.

Образовно-васпитни рад школе остварује се у току школске године, која почиње 1. септембра, а завршава се 31. августа наредне године.

Образовно-васпитни рад организује се у два полугодишта.

Ученици имају школски распуст.

Време, трајање и организација образовно-васпитног рада и школског распуста утврђује се школским календаром.

Школски календар прописује министар до 1. јуна.

Школски календар може да се мења у изузетним случајевима, на захтев школе, уз сагласност министра.

Васпитно-образовни рад предшколске установе остварује се у току радне године, која се прилагођава школској години.

Годишњи план рада

Члан 89.

Годишњим планом рада утврђују се време, место, начин и носиоци остваривања програма образовања и васпитања.

Годишњи план рада установа доноси у складу са школским календаром, развојним планом и предшколским, школским и васпитним програмом, до 15. септембра.

Прекид образовно-васпитног рада

Члан 90.

Образовно-васпитни рад може да се прекине у случају више силе, епидемије и другим случајевима којима су угрожени безбедност и здравље деце, ученика и запослених.

Одлуку о прекиду образовно-васпитног рада доноси надлежни орган јединице локалне самоуправе. Ако надлежни орган јединице локалне самоуправе не донесе одлуку о прекиду образовно-васпитног рада, одлуку одмах доноси министар.

Након престанка разлога за прекид образовно-васпитног рада, школа надокнађује пропуштени рад, на начин који одреди школа, по одобрењу министра.

У случају непосредне ратне опасности, ратног стања, ванредног стања или других ванредних околности, министар прописује посебан програм

образовања, упутство о организацији и раду школе и одређује школе које настављају са радом.

Право на бесплатно образовање

Члан 91.

У установи чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе обезбеђује се бесплатно:

- 1) основно образовање и васпитање ученика и одраслих, у складу са овим законом;
- 2) васпитање и образовање деце у години пред полазак у школу, у складу са овим и посебним законом;
- 3) средње образовање редовних и ванредних ученика, под једнаким условима, у складу са овим и посебним законом.

Редован ученик јесте лице које је у првом разреду средњег образовања и образовања за рад млађе од 17 година, а ванредан ученик – лице старије од 17 година (у даљем тексту: полазник).

Изузетно од става 2. овог члана, лице из осетљивих друштвених група и са изузетним способностима млађе од 17 година може да стиче средње образовање или образовање за рад у својству ванредног ученика, ако оправда немогућност редовног похађања наставе, уз сагласност министра.

Лице које је стекло средње образовање, а жели да се преквалификује или доквалификује, стекне специјалистичко или мајсторско образовање, плаћа школарину.

Висину школарине утврђује Министарство, према врстама образовања, с тим да се поједини полазници или групе полазника могу да ослободе плаћања школарине, ради постизања пуне равноправности у стицању образовања.

Родитељ, односно старатељ детета и ученика може да се определи и за упис у установу чији је оснивач друго правно или физичко лице, уз обезбеђивање трошкова образовања и васпитања.

Образовање и васпитање у иностранству

Члан 92.

За децу и ученике који бораве у иностранству може да се организује образовање и васпитање на српском језику, по посебном програму.

Посебан програм образовања и васпитања у иностранству, начин вођења евиденције и издавања јавних исправа, посебне услове за наставника, обезбеђивање и начин исплате средстава за плате и друга питања од значаја за остваривање образовно-васпитног рада у иностранству, прописује министар.

Трајање предшколског васпитања и образовања

Члан 93.

Предшколско васпитање и образовање остварује се у трајању утврђеном програмом предшколског васпитања и образовања.

Програм припреме детета пред полазак у основну школу у оквиру предшколског васпитања и образовања (у даљем тексту: припремни предшколски програм) траје четири сата дневно, најмање девет месеци.

Припремни предшколски програм остварује васпитач.

Трајање основног образовања и васпитања

Члан 94.

Основно образовање и васпитање траје осам година и остварује се у два образовна циклуса.

Први циклус обухвата први до четвртог разреда, за које се организује разредна настава, у складу са посебним законом. Изузетно, настава страног језика, изборних и факултативних предмета може да се организује и као предметна, у складу са посебним законом и школским програмом.

Други циклус обухвата пети до осмог разреда, за које се организује предметна настава, у складу са школским програмом.

Основно музичко образовање и васпитање траје од две до шест, а балетско четири године и остварују се у два образовна циклуса, у складу са посебним законом и школским програмом.

Основно образовање одраслих организује се по разредима од првог до осмог разреда и траје од три до пет година, у складу са школским програмом.

Трајање средњег образовања и васпитања и стручног усавршавања

Члан 95.

Средње образовање и васпитање траје три или четири године, у складу са посебним законом и школским програмом.

Средње образовање одраслих траје две или три године, у складу са посебним законом и школским програмом.

Специјалистичко и мајсторско образовање траје од годину до две године, у складу са посебним законом и прописаним програмом.

Трајање других облика стручног образовања

Члан 96.

Образовање за рад траје две године.

Стручно оспособљавање и обука трају до годину дана, у складу са прописаним, односно одобреним програмом.

Упис деце у предшколску установу

Члан 97.

У предшколску установу може да се упише дете на захтев родитеља, односно старатеља.

У предшколску установу уписују се сва деца у години пред полазак у школу.

Уз документацију потребну за упис, родитељ доставља и доказ о здравственом прегледу детета.

Родитељ, односно старатељ чије дете није обухваћено васпитно-образовним радом у предшколској установи, дужан је да упише дете старости од пет и по до шест и по година у предшколску установу, односно основну

школу која остварује припремни предшколски програм, с тим да има право да изабере предшколску установу, односно основну школу.

Предшколска установа чији је оснивач јединица локалне самоуправе, односно основна школа која остварује предшколски програм, а чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, дужни су да упишу свако дете ради похађања припремног предшколског програма, без обзира на пребивалиште родитеља.

Похађање програма из става 4. овог члана у установи чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе – бесплатно је.

Јединица локалне самоуправе води евиденцију и обавештава предшколску установу, односно основну школу која остварује припремни предшколски програм о деци која су стасала за похађање припремног предшколског програма, у складу са посебним законом.

Ближе услове за утврђивање приоритета за упис деце у предшколску установу, прописује министар.

Упис ученика у основну школу

Члан 98.

У први разред основне школе уписује се свако дете које до почетка школске године има најмање шест и по, а највише седам и по година.

Уз документацију потребну за упис, родитељ доставља и доказ о здравственом прегледу детета.

Изузетно, деца из осетљивих друштвених група могу да се упишу у школу, без доказа о пребивалишту родитеља и потребне документације.

Испитивање детета уписаног у школу врше психолог и педагог школе на матерњем језику детета, применом стандардних поступака и инструмената, препоручених од надлежног завода, односно овлашћене стручне организације. Ако не постоји могућност да се испитивање детета врши на матерњем језику, школа ангажује преводиоца на предлог националног савета националне мањине.

Испитивање деце са моторичким и чулним сметњама врши се уз примену облика испитивања на који дете може оптимално да одговори.

У поступку испитивања детета уписаног у школу, школа може да утврди потребу за доношењем индивидуалног образовног плана или додатном подршком за образовање. Ако додатна подршка захтева финансијска средства, упућује писмени захтев изабраном лекару надлежног дома здравља за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке које утврђује интересорна комисија.

У школу за образовање ученика са сметњама у развоју могу да се упишу деца на основу препоруке изабраног лекара надлежног дома здравља, а на основу процене потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке ученику, уз сагласност родитеља.

Дете старости од шест до шест и по година уписује се у први разред након провере спремности за полазак у школу.

Проверу спремности детета врши психолог школе применом стандардних поступака и инструмената, препоручених од надлежног завода, односно овлашћене стручне организације.

У поступку провере спремности на основу мишљења психолога школа може да препоручи:

- 1) упис детета у први разред;
- 2) одлагање поласка детета у школу за годину дана, уз наставак похађања припремног предшколског програма.

Родитељ, односно старатељ детета, коме је препоручено одлагање поласка детета у школу за годину дана, може да поднесе захтев комисији школе за поновно утврђивање спремности за упис у школу. Комисију чине: психолог, педагог, учитељ и педијатар детета.

Комисија школе применом стандардних поступака и инструмената, може да одобри упис детета или да потврди одлагање уписа детета за годину дана.

Ако дете старије од седам и по година због болести или других разлога није уписано у први разред, може да се упише у први или одговарајући разред на основу претходне провере знања.

Школа је дужна да упише свако дете са подручја школе.

Школа може да упише и дете са подручја друге школе, на захтев родитеља, у складу са могућностима школе.

Родитељ, односно старатељ може да изабере основну школу у коју ће да упише дете подношењем захтева изабраној школи најкасније до 1. фебруара текуће календарске године у којој се врши упис.

У први разред основне музичке, односно балетске школе, уписује се ученик основне школе који положи пријемни испит, у складу са посебним законом.

Јединица локалне самоуправе води евиденцију и обавештава школу и родитеље, односно старатеље о деци која су стасала за упис и која су уписана у школу.

Ближе услове за процену потреба за пружањем додатне образовне, здравствене или социјалне подршке ученику, састав и начин рада интерресорне комисије, прописују споразумно министар надлежан за послове здравља, министар надлежан за послове социјалне политике и министар.

Упис ученика у средњу школу

Члан 99.

У први разред средње школе уписују се лица са стеченим основним образовањем, у складу са посебним законом.

У први разред средње школе која остварује програме музичког и балетског образовања, прилагођен или индивидуализовани школски програм за ученике са изузетним способностима, као и индивидуални образовни план за ученике и одрасле са сметњама у развоју, уписују се лица у складу са посебним законом.

Изузетно, поједина лица или групе лица могу да се упишу у средњу школу под повољнијим условима ради постизања пуне равноправности у стицању образовања, у складу са мерилима и по поступку који пропише министар.

Након завршеног средњег образовања у средњу школу може да се упише лице ради преквалификације, доквалификације, специјалистичког или мајсторског образовања, у складу са посебним законом.

У средњу школу може да се упише и лице са стеченим или завршеним основним образовањем ради стручног оспособљавања, односно обучавања.

Изузетно, одрасли који стиче основно образовање може упоредо да похађа прописани или одобрени програм обуке у средњој школи.

Упис страних држављана и лица без држављанства

Члан 100.

Страни држављанин и лице без држављанства уписују се у школу из члана 27. овог закона и остварују право на образовање под истим условима и на начин прописан законом за држављане Републике Србије.

За децу и ученике из става 1. овог члана и за прогнана и расељена лица која не познају језик на коме се изводи образовно-васпитни рад или поједине програмске садржаје од значаја за наставак образовања, школа организује учење језика, односно припрему за наставу и допунску наставу, по посебном упутству, у складу са прописом који доноси министар.

Дете и ученик држављанин неке од европских земаља, док борави у Републици Србији, има право да похађа наставу матерњег језика и културе, бесплатно под условом реципроцитета или на терет родитеља, у просторијама установе коју одреди орган јединице локалне самоуправе.

Оглед

Члан 101.

Унапређивање квалитета и осавремењавање образовно-васпитног рада, увођење нових садржаја програма образовања и васпитања, организационих новина или начина финансирања могу да се пре њиховог увођења проверавају огледом.

Иницијативу за увођење огледа са предлогом програма може да поднесе установа, надлежни савет, заводи или друго правно лице.

Програм огледа садржи циљ, очекиване исходе, трајање, начин и услове његовог остваривања и начин вредновања.

Иницијативу са предлогом огледа разматра министар и по прихватању иницијативе одлучује о одобравању огледа и прописује програм огледа. За иницијативу која укључује значајне новине министар може да прибави и мишљење надлежног савета.

Министар расписује конкурс за спровођење огледа и по окончању конкурса одређује установу за његово спровођење. Предност за спровођење огледа има установа која је поднела иницијативу.

Оглед може да траје најдуже пет година, од којих се у последњој години спроводи вредновање огледа.

У поступку вредновања огледа спровођење програма прати просветни саветник, а оцену оствареног циља и очекиваних исхода на крају огледа – Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, који даје одговарајући предлог министру и иницијатору огледа.

Извештај о спроведеном огледу и оцена огледа објављује се на начин који је доступан широј стручној јавности.

На основу извештаја о спроведеном огледу и оцене огледа министар одлучује о његовој даљој примени.

За време извођења огледа у установи се не могу вршити статусне промене.

Исправа издата на основу школског програма огледа има карактер јавне исправе, у складу са овим и посебним законом.

Уџбеници

Члан 102.

У остваривању образовно-васпитног рада користе се уџбеници и наставна средства које, на предлог надлежног савета одобри министар, у складу са посебним законом.

Министар може да одобри више уџбеника за исти предмет у истом разреду, као и страни уџбеник.

Када се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, користе се уџбеници и наставна средства одобрени, у складу са посебним законом.

Страни уџбеник може да се одобри за употребу, у складу са посебним законом.

У поступку одобравања утврђује се да ли уџбеник одговара стандардима квалитета, који се односе на садржину, педагошко-психолошке захтеве, дидактичку и методичку обраду, језичке захтеве, израду, графичку, ликовну и техничку опремљеност уџбеника, односно да ли обезбеђује остваривање принципа и циљева образовања и стандарда постигнућа.

У остваривању образовно-васпитног рада могу да се користе и друга наставна средства и помагала, у складу са посебним законом.

За ученике са сметњама у развоју и инвалидитетом, издају се уџбеници, у складу са њиховим потребама.

VII. ПРАВА ДЕТЕТА И УЧЕНИКА, ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ УЧЕНИКА

Права детета и ученика

Члан 103.

Права детета и ученика остварују се у складу са потврђеним међународним уговорима, овим и посебним законима, а установа, односно сви запослени дужни су да обезбеде њихово остваривање, а нарочито право на:

- 1) квалитетан образовно-васпитни рад који обезбеђује остваривање принципа и циљева из чл. 3. и 4. овог закона;
- 2) уважавање личности;
- 3) подршку за свестрани развој личности, подршку за посебно исказане таленте и њихову афирмацију;
- 4) заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) благовремену и потпуну информацију о питањима од значаја за његово школовање;
- 6) информације о његовим правима и обавезама;

- 7) учествовање у раду органа школе, у складу са овим и посебним законом;
- 8) слободу удруживања у различите групе, клубове и организовање ученичког парламента;
- 9) подношење приговора и жалбе на оцену и на остваривање других права по основу образовања;
- 10) покретање иницијативе за преиспитивање одговорности учесника у образовно-васпитном процесу уколико права из тач. 1) до 9) овог члана нису остварена;
- 11) остваривање свих права детета и ученика, права на заштиту и на правично поступање школе према ученику и када повреди обавезу утврђену овим законом;
- 12) право на стипендију, кредит, смештај и исхрану у дому ученика, у складу са посебним законом.

Установа је дужна да обезбеди све услове за остваривање права детета и ученика из става 1. овог члана.

Ученик, родитељ, односно старатељ детета и ученика може да поднесе пријаву директору установе у случају повреде права из става 1. овог члана или непримереног понашања запослених према детету и ученику, у року од 15 дана од наступања случаја.

Директор је дужан да пријаву размотри и да, уз консултацију са учеником, родитељем, односно старатељем детета и ученика и запосленим одлучи о њој и предузме одговарајуће мере, у року од 15 дана од дана пријема пријаве.

Запослени у установи дужан је да пријави директору, односно органу управљања кршење права детета и ученика.

Одељењска заједница

Члан 104.

Ученици једног одељења школе образују одељењску заједницу.

Начин рада одељењске заједнице ученика ближе се уређује статутом школе.

Ученички парламент

Члан 105.

У последња два разреда основне школе и у средњој школи организује се ученички парламент (у даљем тексту: парламент) ради:

- 1) давања мишљења и предлога стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о: правилима понашања у школи, мерама безбедности ученика, годишњем плану рада, школском развојном плану, школском програму, начину уређивања школског простора, избору уџбеника, слободним и ваннаставним активностима, учешћу на спортским и другим такмичењима и организацији свих манифестација ученика у школи и ван ње и другим питањима од значаја за њихово образовање;

- 2) разматрања односа и сарадње ученика и наставника, васпитача или стручног сарадника и атмосфере у школи;
- 3) обавештавања ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање и о активностима ученичког парламента;
- 4) активног учешћа у процесу планирања развоја школе и у самовредновању школе;
- 5) предлагања чланова стручног актива за развојно планирање из реда ученика.

Парламент чине по два представника сваког одељења у школи, а у уметничкој школи – по три из сваког разреда, односно године.

Чланове парламента бирају ученици одељењске заједнице сваке школске године. Чланови парламента бирају председника.

Парламент бира два представника ученика који учествују у раду школског одбора, односно проширеног сазива школског одбора у складу са чланом 57. овог закона.

Програм рада парламента саставни је део годишњег плана рада школе.

Ученички парламенти школа могу да се удруже у заједницу ученичких парламената.

Оптерећење ученика

Члан 106.

Оптерећење ученика основне и средње школе и трајање школског часа уређује се посебним законом.

Оцењивање

Члан 107.

Оцењивањем у основној и средњој школи процењује се оствареност прописаних циљева и стандарда постигнућа у току савладавања школског програма, а за ученике са сметњама у развоју – прилагођених стандарда постигнућа у савладавању индивидуалног образовног плана.

Оцењивање је јавно и свака оцена ученику мора одмах да буде образложена. Уколико наставник не образложи оцену, а ученик то од њега захтева, ученик има право да поднесе приговор на оцену.

Ученик се оцењује из свих наставних предмета и владања.

У току школске године оцењивање је описно и бројчано и врши се на основу праћења напредовања ученика у савлађивању школског програма, а на основу посебних стандарда постигнућа.

Ученик се оцењује најмање четири пута у полугодишту у основном и три пута у средњем образовању и васпитању.

Закључна оцена из предмета јесте бројчана и изводи се на крају првог и другог полугодишта, према утврђеним стандардима постигнућа и прописаним критеријумима за оцењивање.

Ученик са сметњама у развоју коме су током образовања прилагођавани посебни стандарди постигнућа оцењује се у складу са прилагођеним стандардима.

Оцењивање и напредовање ученика

Члан 108.

У првом разреду основног образовања и васпитања оцењивање и закључна оцена су описни и ученик прелази у наредни разред.

У осталим разредима основног и у средњем образовању и васпитању оцењивање је описно и бројчано у току школске године, осим из предмета које одреди министар. Описна оцена садржи повратну информацију за ученика и родитеља и пружа му јасно упутство како да унапреди свој рад.

Ученик другог и трећег разреда основног образовања и васпитања који на крају другог полугодишта има недовољне оцене преводи се у наредни разред, на основу одлуке одељењског већа, осим ако родитељ, односно старатељ изричито захтева да ученик понавља разред.

Ученику који је преведен у наредни разред, признаје се разред из кога је преведен као завршен и организује му се индивидуализован рад, у складу са чланом 77. овог закона.

Ученик од четвртог до седмог разреда и ученик средњег образовања и васпитања који има до две недовољне закључне бројчане оцене полаже поправни испит у августовском испитном року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

Ученик из става 5. овог члана завршава разред ако положи поправни испит из сваког предмета.

Ученик четвртог до седмог разреда и ученик средњег образовања понавља разред ако на крају другог полугодишта има више од две недовољне закључне бројчане оцене или не положи поправни испит.

Изузетно, редован ученик средњег образовања који није положио поправни испит може да заврши започети разред у истој школи наредне школске године, у својству ванредног ученика поновним полагањем неположеног испита, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова које утврди школа. Када заврши разред ванредан ученик има право да се у истој школској години упише у наредни разред, у истом својству.

Ученик завршног разреда основног и средњег образовања који не положи поправни, завршни, односно матурски испит завршава започето образовање у истој школи у својству ванредног ученика полагањем испита, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова које утврди школа.

Владање и општи успех

Члан 109.

Владање ученика од првог до шестог разреда основног образовања и васпитања оцењује се описном оценом која не утиче на општи успех ученика.

Владање ученика од седмог разреда основног образовања и васпитања и ученика свих разреда средњег образовања и васпитања оцењује се описно у току полугодишта, а бројчано на крају првог и другог полугодишта и утиче на општи успех.

Општи успех ученика основног образовања и васпитања утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу аритметичке средине позитивних закључних бројчаних оцена из обавезних предмета и оцене из владања, почев од шестог разреда.

Општи успех ученика средњег образовања и васпитања утврђује се на крају првог и другог полугодишта на основу аритметичке средине позитивних закључних бројчаних оцена из предмета и оцене из владања. Владање ванредних ученика не оцењује се.

Начин, поступак и критеријуме оцењивања успеха из појединачних предмета и владања и друга питања од значаја за оцењивање, прописује министар.

Приговор и жалба на оцену и испит

Члан 110.

Ученик основног и средњег образовања и васпитања, његов родитељ, односно старатељ има право да поднесе: приговор на оцену из предмета и владања у току школске године, жалбу на закључну оцену из предмета и владања на крају другог полугодишта и жалбу на испит.

Приговор на оцену из предмета и владања подноси се директору школе у року од три дана од саопштења оцене, жалба у року од три дана од дана добијања ћачке књижице, односно сведочанства, а жалба на испит прописан посебним законом, у року од 24 сата од саопштења оцене.

Директор школе, у сарадњи са педагошко-психолошком службом и одељенским старешином, одлучује о приговору у року од три дана. Ако оцени да је приговор основан и да је оцена изведена супротно закону и прописима донетим на основу њега, решењем поништава оцену и образује комисију за проверу знања ученика, преглед и поновно оцењивање писменог или другог рада ученика.

По приговору, односно жалби на оцену из владања директор, у сарадњи са педагошко-психолошком службом и одељењским старешином, утврђује оцену из владања.

Директор школе је дужан да одлучи о жалби, у року од 24 сата од њеног пријема. Ако утврди да је оцена из предмета изведена супротно закону и прописима донетим на основу њега или је жалба из других разлога основана, решењем поништава закључну оцену и упућује ученика на полагање испита.

Ако утврди да је испит обављен противно овом или посебном закону и прописима донетим на основу њих, поништиће испит и упутиће ученика на поновно полагање испита. Испит се организује у року од три дана од дана подношења жалбе.

За проверу знања ученика, преглед и поновно оцењивање писменог или другог рада ученика, односно полагање испита, директор решењем образује комисију од најмање три члана, од којих су два стручна за предмет, односно област предмета уколико школа нема потребан број стручних лица за одговарајући предмет, ангажује стручно лице из друге школе.

Наставник чија оцена је оспорена или на чији је предлог утврђена закључна оцена, не може да буде члан комисије.

Када је поништен испит директор образује нову комисију у чијем саставу не могу да буду чланови комисије чији је испит поништен.

Оцена комисије је коначна.

Захтев за заштиту права ученика

Члан 111.

Ученик, његов родитељ, односно старатељ, који сматра да су му повређена права утврђена овим или посебним законом, доношењем или недоношењем одлуке након подношења пријаве, приговора или жалбе, односно ако је повређена забрана из чл. 44. и 45. овог закона, право из члана 103. овог закона, што утиче на статус ученика, има право да поднесе захтев за заштиту права Министарству, у року од осам дана од дана сазнања за повреду својих права.

Ако оцени да је захтев из става 1. овог члана основан, Министарство ће у року од осам дана од дана пријема захтева да упозори школу и одреди јој примерен рок за отклањање повреде закона.

Ако школа не поступи по упозорењу из става 2. овог члана, Министарство ће одлучити о захтеву.

Обавезе ученика

Члан 112.

У остваривању својих права ученик не сме да угрожава друге у остваривању права.

Ученик има обавезу да:

- 1) редовно похађа наставу и извршава школске обавезе;
- 2) поштује школска правила, одлуке директора и органа школе;
- 3) ради на усвајању знања, вештина и вредносних ставова прописаних школским програмом, прати сопствени напредак и извештава о томе наставнике и родитеље, односно старатеље;
- 4) у поступку оцењивања покаже своје стварно знање без коришћења разних облика преписивања и других недозвољених облика помоћи;
- 5) не омета извођење наставе и не напушта час без претходног одобрења наставника;
- 6) поштује личност других ученика, наставника и осталих запослених у школи;
- 7) благовремено правда изостанке;
- 8) чува имовину школе и чистоћу и естетски изглед школских просторија;
- 9) стара се о очувању животне средине и понаша у складу са правилима еколошке етике.

Одговорност ученика

Члан 113.

Са учеником који врши повреду правила понашања или се не придржава одлука директора и органа школе, неоправдано изостане са наставе пет часова, односно који својим понашањем угрожава друге у остваривању њихових права, школа је дужна да, уз учешће родитеља, односно старатеља ученика, појача васпитни рад активностима: у оквиру одељенске заједнице, стручним радом одељењског старешине, педагога, психолога, посебних тимова,

а када је то неопходно да сарађује са одговарајућим установама социјалне, односно здравствене заштите на промени понашања ученика.

Ученик може да одговара за лакшу повреду обавезе утврђену општим актом школе, за тежу повреду обавезе која је у време извршења била прописана овим или посебним законом и за повреду забране из чл. 44. и 45. овог закона.

Теже повреде обавеза ученика јесу:

- 1) уништење, оштећење, скривање, изношење, преправка или дописивање података у евиденцији коју води школа или друга организација, односно орган;
- 2) преправка или дописивање података у јавној исправи коју издаје школа или орган, односно исправи коју изда друга организација;
- 3) уништење или крађа имовине школе, привредног друштва, предузетника, ученика или запосленог;
- 4) подстрекавање, помагање, давање ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце;
- 5) уношење у школу или другу организацију оружја или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице;
- 6) свесно непридржавање правила и мера безбедности ученика;
- 7) употреба мобилног телефона, електронског уређаја и другог средства у сврхе којима се угрожавају права других или у сврхе преваре у поступку оцењивања;
- 8) неоправдано изостајање са наставе најмање 35 часова и учестало чињење лакших повреда обавеза.

Ученик, родитељ односно старатељ одговара за материјалну штету коју ученик нанесе школи, намерно или из крајње непажње, у складу са законом.

Васпитно-дисциплински поступак

Члан 114.

Васпитно-дисциплински поступак је хитан и покреће се закључком директора. Закључак садржи податке о ученику, опис теже повреде обавезе ученика, односно забране из чл. 44. и 45. овог закона, време, место и начин извршења повреде и одговарајуће доказе.

Закључак из става 1. овог члана доставља се ученику, односно његовом родитељу или старатељу, одељенском старешини, стручним сарадницима, односно одговарајућем стручном тиму.

Ученик мора бити саслушан, а ако је малолетан, уз присуство родитеља.

Васпитно-дисциплински поступак води се применом правила општег управног поступка и окончава се решењем.

Васпитне и васпитно-дисциплинске мере и правна заштита ученика

Члан 115.

За повреду обавезе, односно забране прописане овим законом, могу да се изрекну мере, и то:

- 1) за лакшу повреду обавеза ученика, васпитна мера – опомена, укор одељењског старешине или укор одељењског већа, у складу са општим актом школе;
- 2) за тежу повреду обавеза ученика, васпитно-дисциплинска мера – укор директора и укор наставничког већа, а за ученика средње школе и искључење ученика из школе, односно школе са домом;
- 3) за учињену повреду забране из чл. 44. и 45. овог закона, васпитно-дисциплинска мера:
  - (1) премештај ученика од петог до осмог разреда у другу основну школу на основу одлуке наставничког већа, уз сагласност родитеља, односно старатеља;
  - (2) престанак својства ученика средње школе у тој школској години, без права на наставак образовања у истој школи, а ученику смештен у школи са домом – престанак својства ученика у школи и права на смештај у дому у тој школској години, без права на наставак образовања у истој школи и смештај у истом дому.

Васпитна мера изриче се ученику за лакшу повреду обавезе из става 1. тачка 1) овог члана, без вођења васпитно-дисциплинског поступка.

Мера из става 1. овог члана може да се изрекне ученику ако је школа претходно предузела неопходне активности из члана 113. став 1. овог закона.

Ако школа није претходно предузела неопходне активности из члана 113. став 1. овог закона, предузеће их пре изрицања мере.

Када предузете активности доведу до позитивне промене понашања ученика, обуставиће се поступак, осим ако је учињеном повредом забране из чл. 44. и 45. озбиљно угрожен интегритет другог лица.

Мера из става 1. тач. 2) и 3) овог члана изриче се ученику након спроведеног васпитно-дисциплинског поступка и утврђене одговорности.

Васпитна и васпитно-дисциплинска мера изричу се у школској години у којој је учињена повреда обавезе ученика.

Ученику се смањује оцена из владања због изречене васпитно-дисциплинске мере, али се понашање ученика прати и оцена се поправља када дође до позитивне промене у његовом понашању.

Када малолетан ученик изврши повреду обавезе, односно забране из чл. 44. и 45. овог закона, школа одмах обавештава родитеља, односно старатеља и укључује га у одговарајући поступак.

Наставничко веће доноси одлуку о васпитно-дисциплинској мери искључења ученика из средње школе, а директор решење о искључењу ученика из школе.

Ученик, његов родитељ, односно старатељ има право да поднесе жалбу школском одбору на изречену васпитно-дисциплинску меру за извршену тежу повреду обавезе ученика или за повреду забране из чл. 44. и 45. овог закона, у року од три дана од дана достављања решења о утврђеној одговорности и изреченој мери.

Школски одбор решава по жалби из става 10. овог члана у року од 15 дана од дана достављања. Жалба одлаже извршење решења директора.

Против другостепеног решења о изреченој мери искључења ученика из средње школе или школе са домом, ученик, његов родитељ, односно старатељ има право на судску заштиту у управном спору.

VIII. ЗАПОСЛЕНИ У УСТАНОВИ

Наставници, васпитачи и стручни сарадници

Члан 116.

Васпитно-образовни рад у предшколској установи остварује васпитач, у складу са посебним законом.

Наставу и друге облике образовно-васпитног рада у школи остварује наставник.

Васпитни рад са ученицима у школи са домом остварује васпитач.

Стручне послове на унапређивању васпитно-образовног рада у предшколској установи обављају педагог, психолог и други стручни сарадници, у складу са посебним законом.

Стручне послове у школи обављају стручни сарадници: психолог, педагог и библиотекар, у музичкој школи – психолог, педагог, нототекар и медијатекар, а у школи за образовање одраслих – андрагог, психолог и библиотекар.

Зависно од потреба школе и програма који се остварује, додатну подршку и стручне послове може да обавља и социјални радник, дефектолог, логопед и андрагог.

Сарадник, педагошки асистент и помоћни наставник

Члан 117.

У обављању делатности предшколска установа може да има сарадника: нутриционисту, социјалног и здравственог радника и другог сарадника, у складу са посебним законом.

У васпитно-образовном раду за остваривање посебних и специјализованих програма предшколска установа може да ангажује и друге сараднике, у складу са посебним законом.

Педагошки асистент пружа помоћ и додатну подршку деци и ученицима, у складу са њиховим потребама и помоћ наставницима, васпитачима и стручним сарадницима у циљу унапређивања њиховог рада са децом и ученицима којима је потребна додатна образовна подршка. У свом раду остварује сарадњу са родитељима, односно старатељима, а заједно са директором сарађује и са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе.

За помоћ наставнику за пружање додатне подршке у настави, односно остваривање образовно-васпитног рада могу да се образују стручни тимови на територији јединице локалне самоуправе.

Послове припреме лабораторијских вежби, извођења и демонстрирања поступака, техничко-технолошке припреме, извођења дела практичне наставе и других послова, под непосредним руководством наставника, обавља помоћни наставник.

Изузетно, ради пружања помоћи детету, односно ученику са сметњама у развоју, образовно-васпитном раду може да присуствује пратилац детета, односно ученика.

Задачи наставника и васпитача

Члан 118.

Задатак наставника јесте да својим компетенцијама осигура постизање циљева образовања и васпитања и стандарда постигнућа, уважавајући принципе образовања, предзнања, потребе, интересовања и посебне могућности детета и ученика.

Задатак васпитача у предшколској установи јесте да својим компетенцијама осигура уважавање принципа образовања, остваривање циљева васпитања и образовања и унапређивање образовно-васпитног рада.

Задачи стручног сарадника

Члан 119.

Задатак стручног сарадника јесте да својим компетенцијама, саветодавним и другим облицима рада унапређује образовно-васпитни рад и сарадњу са родитељима, односно старатељима у установи, да прати остваривање утврђених стандарда постигнућа, пружа подршку наставницима и васпитачима за унапређивање њиховог образовно-васпитног рада, у складу са принципима, циљевима и стандардима постигнућа, помоћ наставницима у развијању индивидуалних образовних планова и помоћ деци, ученицима, родитељима, наставницима и васпитачима, по питањима која су од значаја за образовање и васпитање и развој професионалне каријере ученика.

Програм свих облика рада стручних сарадника, доноси министар.

Услови за пријем у радни однос

Члан 120.

У радни однос у установи може да буде примљено лице, под условима прописаним законом и ако:

- 1) има одговарајуће образовање;
- 2) има психичку, физичку и здравствену способност за рад са децом и ученицима;
- 3) није осуђивано правноснажном пресудом за кривично дело за које је изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, као и за кривична дела насиље у породици, одузимање малолетног лица, запуштање и злостављање малолетног лица или родоскрвњење, за кривично дело примање мита или давање мита, за кривично дело из групе кривичних дела против полне слободе, против правног саобраћаја и против човечности и других добара заштићених међународним правом, без обзира на изречену кривичну санкцију, и за које није, у складу са законом, утврђено дискриминаторно понашање;
- 4) има држављанство Републике Србије.

Када се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, осим услова из става 1. овог члана, лице мора да има и доказ о знању језика на коме се остварује образовно-васпитни рад.

Услови из ст. 1. и 2. овог члана доказују се приликом пријема у радни однос и проверавају се у току рада.

Доказ о испуњености услова из става 1. тач. 1) и 4) и става 2. овог члана подносе се уз пријаву на конкурс, а из става 1. тачка 2) овог члана пре закључења уговора о раду. Доказ из става 1. тачка 3) овог члана прибавља установа.

Запосленом престаје радни однос ако се у току радног односа утврди да не испуњава услове из ст. 1. и 2. овог члана или ако одбије да се подвргне лекарском прегледу у надлежној здравственој установи.

Образовање наставника, васпитача и стручних сарадника

Члан 121.

Послове васпитача у предшколској установи може да обавља лице са стеченим одговарајућим високим образовањем на студијама првог степена, студијама другог степена, студијама у трајању од три године, вишим образовањем, односно са одговарајућим средњим образовањем, у складу са посебним законом.

Послове наставника, васпитача у школи са домом и стручног сарадника може да обавља лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона, а наставника стручног предмета у области здравства и са одговарајућом здравственом специјализацијом.

Изузетно, послове наставника уметничких и стручних предмета у музичкој школи и одређених стручних предмета у стручној школи, за које се не образују наставници са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона, може да обавља и лице са одговарајућим образовањем из члана 8. става 3. овог закона.

Послове наставника практичне наставе у стручној школи може да обавља и лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 3. овог закона или са одговарајућим средњим образовањем и положеним специјалистичким, односно мајсторским испитом и петогодишњом праксом.

Послове наставника играчких предмета у балетској школи може да обавља лице које има најмање средње балетско образовање и 10 година играчке праксе.

Послове васпитача у предшколској установи и наставника разредне наставе, када се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, осим за ромски језик, може да обавља лице које је стекло одговарајуће образовање на језику на коме се остварује тај рад или је положило испит из језика са методиком, по програму одговарајуће високошколске установе.

Послове наставника и стручног сарадника у школи у којој се образовно-васпитни рад остварује на језику националне мањине, осим за ромски језик, може да обавља лице које је стекло средње, више или високо образовање на језику националне мањине или је положило испит из тог језика по програму одговарајуће високошколске установе.

Изузетно од ст. 6. и 7. овог члана наставник и педагошки асистент познавање ромског језика доказује пред комисијом коју образује министар

укључујући и предлог националног савета изабраног за ромску националну мањину.

Наставник, васпитач и стручни сарадник мора да има и образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина, из члана 8. став 4. овог закона.

Изузетно, образовање из члана 8. став 4. овог закона не мора да има лице са средњим образовањем – васпитач деце, наставник играчких предмета и практичне наставе.

Ближе услове у погледу степена и врсте образовања наставника, васпитача, стручног сарадника, сарадника у предшколској установи који остварује посебне и специјализоване програме, педагошког асистента и помоћног наставника, програм обуке за педагошког асистента, прописује министар.

Степен и врсту образовања сарадника у предшколској установи који не обављају васпитно-образовни рад, споразумно прописују министар и министри надлежни за послове здравља и социјалне политике.

Степен и врсту образовања наставника верске наставе у школи, на заједнички предлог министарства надлежног за послове вера и традиционалних цркава и верских заједница, прописује министар.

Услови за рад наставника, васпитача и стручног сарадника

Члан 122.

Послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља лице које има дозволу за рад (у даљем тексту: лиценца).

Наставник, васпитач и стручни сарадник који има лиценцу може да остварује индивидуални образовни план за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју ако је за то оспособљен, по програму и на начин који прописује министар.

Без лиценце послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља:

- 1) приправник;
- 2) лице које испуњава услове за наставника, васпитача и стручног сарадника, са радним стажом стеченим ван установе, под условима и на начин утврђеним за приправнике;
- 3) лице које је засновало радни однос на одређено време ради замене одсутног запосленог;
- 4) сарадник у предшколској установи;
- 5) педагошки асистент и помоћни наставник.

Лице из става 3. тач. 1) до 3) овог члана може да обавља послове наставника, васпитача и стручног сарадника без лиценце, најдуже две године од дана заснивања радног односа у установи.

Сарадник у предшколској установи може да обавља васпитно-образовни рад без лиценце ако има образовање из члана 8. став 4. овог закона.

Наставник, васпитач и стручни сарадник – приправник

Члан 123.

Приправник, у смислу овог закона, јесте лице које први пут у том својству заснива радни однос у установи, на одређено или неодређено време, са пуним или непуним радним временом и оспособљава се за самосталан образовно-васпитни рад наставника, васпитача и стручног сарадника, савладавањем програма за увођење у посао и полагањем испита за лиценцу.

Приправнички стаж траје најдуже две године од дана заснивања радног односа.

За време трајања приправничког стажа, ради савладавања програма за увођење у посао наставника, васпитача и стручног сарадника, установа приправнику одређује ментора.

Прва три месеца приправничког стажа наставник, односно васпитач-приправник ради под непосредним надзором наставника или васпитача који има лиценцу и које му одређује ментор. Наставник – приправник за време прва три месеца не оцењује ученике.

Прва три месеца приправничког стажа стручни сарадник ради под непосредним надзором одговарајућег стручног сарадника који има лиценцу и кога му одређује ментор.

Изузетно, ако установа нема ментора, односно одговарајућег наставника, васпитача и стручног сарадника са лиценцом, ангажоваће наставника, васпитача и стручног сарадника са лиценцом из друге установе на основу уговора о допунском раду, у складу са законом.

Стручни сарадник – приправник који има образовање из члана 8. став 2. овог закона и који је током студија остварио најмање 10 бодова, у складу са Европским системом преноса бодова на основу праксе у установи, свој рад може да обавља без непосредног надзора стручног сарадника са лиценцом из става 5. овог члана.

Приправник који савлада програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника има право на полагање испита за лиценцу после навршених годину дана рада.

Приправнику у радном односу на неодређено време, који у року од две године од дана заснивања радног односа не положи испит за лиценцу – престаје радни однос. Приправнику у радном односу на одређено време својство приправника престаје након положеног испита за лиценцу, а радни однос истеком времена на које је примљен у радни однос.

Програм обуке за ментора, програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника, који укључује и програм оспособљавања за рад са децом и ученицима са сметњама у развоју и из осетљивих друштвених група, начин и поступак провере савладаности тог програма, програм испита за стицање и поновно стицање лиценце, начин полагања и језик на коме се полаже испит, трошкове полагања испита, састав и начин рада комисије Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине пред којом се полаже испит за лиценцу, прописује министар.

Приправник – стажиста

Члан 124.

Послове наставника, васпитача и стручног сарадника може да обавља и приправник – стажиста.

Приправник – стажиста савладава програм за увођење у посао и полагање испита за лиценцу под непосредним надзором наставника, васпитача и стручног сарадника који има лиценцу.

Установа и приправник – стажиста закључују уговор о стажирању у трајању од најмање годину, а најдуже две године.

Уговором из става 3. овог члана не заснива се радни однос.

Приправник – стажиста има право да учествује у раду стручних органа без права одлучивања и нема право да оцењује ученике у школи.

На остваривање права из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на приправника.

Лиценца и регистар наставника, васпитача и стручних сарадника

Члан 125.

Лиценца је јавна исправа.

Министарство издаје лиценцу и води регистар наставника, васпитача и стручних сарадника којима је издата лиценца. У регистар се уносе и подаци о суспензији и одузимању лиценце.

Регистар је јаван.

Установа је дужна да благовремено достави Министарству све податке у вези са лиценцом наставника, васпитача и стручног сарадника.

На захтев лица које има правни интерес, Министарство издаје извод из регистра.

Садржај и начин вођења регистра, као и образац лиценце, прописује министар.

Издавање лиценце

Члан 126.

Право на лиценцу има наставник, васпитач и стручни сарадник и приправник – стажиста који има одговарајуће образовање из члана 121. овог закона, савладан програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника и положен испит за лиценцу.

Министарство је дужно да у року од 60 дана од дана положеног испита, изда лиценцу лицу које испуњава услове из става 1. овог члана.

Суспензија лиценце

Члан 127.

У току важења лиценца може да буде суспендована.

Лиценца се суспендује на шест месеци наставнику, васпитачу и стручном сараднику коме је престао радни однос због изречене мере за

извршену повреду радне обавезе из члана 141. тач. 1) до 7) овог закона. Суспензија тече почев од наредног дана од дана престанка радног односа.

За време док траје суспензија наставник, васпитач и стручни сарадник нема право да ради у установи.

Установа има обавезу да Министарству достави податке о суспензији лиценце наставника, васпитача и стручног сарадника одмах, а најкасније у року од три дана од суспензије.

Лиценца се суспендује и наставнику, васпитачу и стручном сараднику који према извештају просветног саветника не остварује образовно-васпитни рад на начин и по поступку којим се омогућава постизање прописаних принципа, циљева и стандарда постигнућа, програма образовања и васпитања, за кога просветни саветник утврди да није отклонио недостатке у свом раду, ни после датих стручних примедби, предлога и упозорења у писаном облику, па је на основу тога два пута негативно оцењен од стране просветног саветника.

Лиценца се суспендује наставнику, васпитачу и стручном сараднику који се није стручно усавршавао, а просветни саветник у свом извештају утврди да разлози за то нису оправдани.

Наставник, васпитач и стручни сарадник има право да поднесе приговор министру на извештај просветног саветника из ст. 5. и 6. овог члана, у року од осам дана од дана пријема извештаја.

Министар доноси решење о суспензији на основу извештаја просветног саветника из ст. 5. и 6. овог члана. У поступку доношења решења министар разматра приговор из става 7. овог члана.

Министар доноси решење о суспензији у року 30 дана од дана подношења приговора, а ако приговор није поднет – у року од осам дана од протеча рока за његово подношење.

Решење министра о суспензији лиценце коначно је у управном поступку.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику коме је суспендована лиценца из разлога наведених у ставу 5. овог члана, може да се укине суспензија, уколико најкасније у року од шест месеци од достављања решења министра поново положи испит за лиценцу, а ако га не положи, престаје му радни однос.

Док траје суспензија лиценце наставник и васпитач присуствује настави, односно активностима других наставника и васпитача које му одређује директор, а стручни сарадник раду стручног сарадника у другој установи коју одреди директор.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику коме је суспендована лиценца на основу става 5. овог члана укида се суспензија када достави доказе о одговарајућем стручном усавршавању.

Одузимање лиценце

Члан 128.

Лиценца се одузима наставнику, васпитачу и стручном сараднику:

- 1) који је правноснажном пресудом осуђен за кривично дело против: полне слободе, насиља у породици, правног саобраћаја, примања или давања мита у обављању послова наставника, васпитача и стручног сарадника;

- 2) коме је престао радни однос због повреде забране из чл. 44. до 46. овог закона;
- 3) коме је једанпут суспендована лиценца, а стекли су се услови за нову суспензију.

Лиценца се сматра одузетом наредног дана од дана престанка радног односа наставника, васпитача и стручног сарадника.

Решење министра о одузимању лиценце из става 1. тачка 3) овог члана, коначно је у управном поступку.

Лице коме је одузета лиценца – нема право на њено поновно издавање нити на рад у установи.

Одузета лиценца враћа се Министарству преко установе.

Установа има обавезу да одмах достави Министарству доказ о основу за одузимање лиценце наставника, васпитача и стручног сарадника, а најкасније у року од три дана од њеног одузимања.

Стручно усавршавање и професионални развој наставника, васпитача и стручног сарадника

Члан 129.

Наставник, васпитач и стручни сарадник, са лиценцом и без лиценце, дужан је да се стално усавршава ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно-васпитног рада и стицања компетенција потребних за рад, у складу са општим принципима и за постизање циљева образовања и стандарда постигнућа.

У току стручног усавршавања наставник, васпитач и стручни сарадник може професионално да напредује стицањем звања: педагошки саветник, самостални педагошки саветник, виши педагошки саветник и високи педагошки саветник.

Наставник, васпитач и стручни сарадник остварује право на увећану плату за стечено звање.

Наставник, васпитач и стручни сарадник има право на одсуство из установе у трајању од три радна дана годишње ради похађања одобреног облика, начина и садржаја стручног усавршавања. Распоред одсуства наставника, васпитача и стручног сарадника ради стручног усавршавања планира педагошки колегијум.

План стручног усавршавања у складу са приоритетима установе ради остваривања циљева образовања и стандарда постигнућа и приоритетима Министарства, доноси орган управљања установе.

Приоритетне области за период од три године, облике стручног усавршавања, програме и начин организовања сталног стручног усавршавања, услове, орган који одлучује о стицању звања и поступак напредовања, стицање звања у току усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника и образац уверења о савладаном програму и друга питања од значаја за стручно усавршавање, прописује министар.

Пријем у радни однос на основу конкурса

Члан 130.

Пријем у радни однос у установи врши се на основу конкурса.

Директор установе расписује конкурс и врши избор кандидата за пријем у радни однос.

У поступку одлучивања о избору наставника, васпитача и стручног сарадника директор установе прибавља мишљење органа управљања, након извршене претходне провере психофизичких способности кандидата. Проверу психофизичких способности за рад са децом и ученицима врши надлежна служба за послове запошљавања применом стандардизованих поступака.

У поступку одлучивања о избору наставника верске наставе, након извршене претходне провере психофизичких способности кандидата за рад са ученицима, директор школе утврђује да ли је кандидат на листи наставника верске наставе, коју је на предлог традиционалних цркава и верских заједница утврдио министар.

Директор доноси одлуку о избору кандидата у року од 30 дана од дана истека рока за подношење пријава.

Кандидат незадовољан одлуком о изабраном кандидату може да поднесе приговор органу управљања, у року од осам дана од дана достављања одлуке.

Ако по конкурс није изабран ниједан кандидат, расписује се нови конкурс.

Ако орган управљања у утврђеном року не одлучи о приговору или ако је кандидат незадовољан другостепеном одлуком, може да се обрати надлежном суду у року од 15 дана.

Преузимање запослених

Члан 131.

Запослени који је у установи у радном односу на неодређено време, а остао је нераспореден или има статус запосленог са непуним радним временом на основу члана 137. ст. 2. и 3. овог закона, остварује право на преузимање стављањем на листу запослених са које се врши преузимање.

Листа из става 1. овог члана утврђује се до 15. августа за сваку наредну школску годину, у оквиру школске управе по јединицама локалне самоуправе, а на основу пријава установа о запосленима који имају право на преузимање. Право на преузимање остварује се споразумом, уз сагласност запосленог.

Запослени који се преузима мора да испуњава услове за послове за које се преузима и да има проверену психофизичку способност, у складу са чланом 130. став 3. овог закона.

Радни однос на одређено време

Члан 132.

Установа може да прими у радни однос на одређено време без конкурса лице:

- 1) ради замене одсутног запосленог до 60 дана;
- 2) до коначности одлуке о избору кандидата по расписаном конкурс;
- 3) до избора кандидата – када се на конкурс не пријави ниједан кандидат или ниједан од пријављених кандидата не испуњава услове – до завршетка школске године;

- 4) ради извођења верске наставе, ако се на конкурс не пријави ниједан кандидат који испуњава услове за рад на неодређено време.

Листу наставника верске наставе, на предлог традиционалних цркава и верских заједница, утврђује министар.

Наставника верске наставе упућује у школу традиционална црква или верска заједница са утврђене листе за сваку школску годину.

За извођење верске наставе наставник са школом у коју је упућен закључује уговор о раду на 12 месеци за сваку школску годину.

Установа прима у радни однос на одређено време по расписаном конкурсном лицу:

- 1) ради замене одсутног запосленог преко 60 дана;
- 2) у својству приправника;
- 3) ради обављања послова педагошког асистента.

У поступку избора педагошког асистента прибавља се мишљење надлежног органа јединице локалне самоуправе.

За обављање послова педагошког асистента установа са лицем закључује уговор о раду на 12 месеци за сваку школску годину.

Радни однос на одређено време не може да прерасте у радни однос на неодређено време.

Пробни рад

Члан 133.

Пробни рад може да уговори установа са наставником, васпитачем и стручним сарадником који има лиценцу и који се прима у радни однос на неодређено време.

Изузетно од става 1. овог члана пробни рад може да се уговори и у случају пријема у радни однос на одређено време дуже од годину дана.

Пробни рад одређује се уговором о раду и може да траје најдуже шест месеци.

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је за време пробног рада показао да својим компетенцијама може успешно да ради на постизању прописаних принципа, циљева и стандарда постигнућа, наставља са радом у истом радно-правном својству, а ако се на основу оцене директора, а по прибављеном мишљењу педагошког колегијума, утврди да то није показао, престаје му радни однос. Радни однос престаје даном отказног рока, без права на отпремнину.

Отказни рок је 15 радних дана.

Рад васпитача и наставника у иностранству

Члан 134.

Образовно-васпитни рад у иностранству изводи васпитач, односно наставник који има лиценцу и који испуњава посебне услове за наставника.

Решење о упућивању васпитача, односно наставника на рад у иностранство доноси министар, на основу конкурса.

Васпитач, односно наставник се упућује на рад у иностранство на време од годину дана, уз могућност продужења.

Васпитачу, односно наставнику мирује радни однос на пословима са којих је упућен на рад у иностранство.

Уговор о извођењу наставе

Члан 135.

Директор школе може да закључи уговор о извођењу наставе или за полагање испита, за највише 30 одсто од пуног радног времена са лицем запосленим у другој установи или код другог послодавца, односно који самостално обавља делатност, у случајевима из члана 132. став 1. овог закона.

Директор школе пре закључења уговора о извођењу наставе прибавља сагласност друге установе, односно послодавца.

Лице ангажовано по основу уговора из става 1. овог члана не стиче својство запосленог у школи, а право на накнаду за обављени рад стиче на основу извештаја о одржаним часовима наставе, испитима и другим облицима образовно-васпитног рада.

Лице из става 1. овог члана учествује у раду стручних органа школе без права одлучивања, осим у раду одељењског већа.

Норма непосредног рада наставника, васпитача и стручног сарадника са децом и ученицима

Члан 136.

У оквиру пуног радног времена у току радне недеље:

- 1) наставник изводи наставу 20 часова и четири часа других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима (допунски, додатни, инвидуализовани, припремни рад и други облици рада, у складу са посебним законом) – 60 одсто радног времена, а наставник практичне наставе 26 часова;
- 2) васпитач у предшколској установи остварује припремни предшколски програм у полудневном трајању – 50 одсто радног времена;
- 3) васпитач у предшколској установи и школи са домом остварује непосредан васпитно-образовни рад са децом, односно васпитни рад са ученицима – 75 одсто радног времена;
- 4) стручни сарадник у установи остварује све облике рада са децом, ученицима, наставницима, васпитачима, педагошким асистентима, другим сарадницима, родитељима, односно старатељима деце и ученика – 75 одсто радног времена.
- 5) наставник у школи за образовање ученика са сметњама у развоју изводи наставу и индивидуалне облике непосредног рада са ученицима – 50 одсто радног времена.

Структуру и распоред обавеза наставника, васпитача и стручног сарадника у оквиру радне недеље утврђује установа годишњим планом рада.

Структура и распоред обавеза наставника у погледу свих облика непосредног рада са ученицима може да се утврди тако да буду различити у оквиру радних недеља.

Норму свих облика непосредног рада са децом и ученицима и других облика рада наставника, васпитача и стручног сарадника у оквиру недељног пуног радног времена и на годишњем нивоу, као и број сати образовно-васпитног рада који се додатно може распоредити на друге извршиоце, прописује министар.

Непуно и пуно радно време

Члан 137.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику сваке школске године директор решењем утврђује статус у погледу рада са пуним или непуним радним временом, на основу програма образовања и васпитања, годишњег плана рада и поделе часова за извођење наставе и других облика непосредног образовно-васпитног рада са ученицима (допунски, додатни, индивидуализовани, припремни рад и друге облике рада, у складу са посебним законом).

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је распоређен за део прописане норме свих облика непосредног рада са децом и ученицима, има статус запосленог са непуним радним временом.

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је остао нераспоређен, остварује права запосленог за чијим је радом престала потреба, у складу са законом.

Одмори и одсуства

Члан 138.

Запослени у установи има право на одморе и одсуства према општим прописима о раду, општем акту, односно уговору о раду.

Запослени у школи, по правилу, користи годишњи одмор за време школског распуста.

Одговорност запосленог

Члан 139.

Запослени може да одговара за:

- 1) лакшу повреду радне обавезе, утврђену општим актом установе;
- 2) тежу повреду радне обавезе прописану овим законом;
- 3) повреду забране прописану овим законом;
- 4) материјалну штету коју нанесе установи, намерно или крајњом непажњом, у складу са законом.

Удаљавање са рада

Члан 140.

Запослени се привремено удаљава са рада због учињене повреде забране из чл. 44. до 46. овог закона и теже повреде радне обавезе из члана 141. тач. 1) до 5) и тач. 10) и 16) овог закона до окончања дисциплинског поступка.

Наставник, васпитач и стручни сарадник коме је суспендована лиценца на основу члана 127. ст. 5. и 6. овог закона, удаљава се привремено из образовно-васпитног рада, до укидања суспензије лиценце.

Ако директор не удаљи запосленог, орган управљања дужан је да донесе одлуку о удаљењу.

Теже повреде радне обавезе

Члан 141.

Теже повреде радне обавезе запосленог у установи, јесу:

- 1) извршење кривичног дела на раду или у вези са радом;
- 2) неспровођење мера безбедности деце, ученика и запослених;
- 3) подстрекавање на употребу алкохолних пића код деце и ученика, или њено омогућавање, давање или непријављивање набавке и употребе;
- 4) подстрекавање на употребу наркотичког средства или психоактивне супстанце код ученика или њено омогућавање, давање или непријављивање набавке и употребе;
- 5) ношење оружја у установи или кругу установе;
- 6) неовлашћена промена података у евиденцији, односно јавној исправи, брисањем, додавањем, прецртавањем или изостављањем података;
- 7) уништење, оштећење, скривање или изношење евиденције, односно обрасца јавне исправе или јавне исправе;
- 8) непотпуно, неблаговремено и несавесно вођење евиденције;
- 9) наплаћивање припреме ученика школе у којој је наставник у радном односу, а ради оцењивања, односно полагања испита;
- 10) долазак на рад у припитом или пијаном стању, употреба алкохола или других опојних средстава који смањују радну способност;
- 11) одбијање давања на увид резултата писмене провере знања ученицима, родитељима, односно старатељима;
- 12) одбијање пријема и давања на увид евиденције лицу које врши надзор над радом установе, родитељу, односно старатељу;
- 13) незаконит рад или пропуштање радњи чиме се спречава или онемогућава остваривање права детета, ученика или другог запосленог;
- 14) неизвршавање или несавесно, неблаговремено или немарно извршавање послова или налога директора у току рада, односно за време незаконите обуставе рада или штрајка;
- 15) злоупотреба права из радног односа;
- 16) незаконито располагање средствима, школским простором, опремом и имовином установе;
- 17) неоправдано одсуство са рада најмање два узастопна радна дана;
- 18) друге повреде радне обавезе у складу са посебним законом.

Дисциплински поступак

Члан 142.

Директор установе покреће и води дисциплински поступак, доноси одлуку и изриче меру у дисциплинском поступку против запосленог.

Дисциплински поступак покреће се писменим закључком на који приговор није допуштен, а који садржи податке о запосленом, опис повреде забране, односно радне обавезе, време, место и начин извршења и доказе који указују на извршење повреде.

Запослени мора бити саслушан, са правом да изложи своју одбрану, сам или преко заступника, а може за расправу да достави и писмену одбрану.

Изузетно, расправа може да се одржи и без присуства запосленог, под условом да је запослени на расправу уредно позван.

На остала питања вођења дисциплинског поступка сходно се примењују правила управног поступка.

Дисциплински поступак је јаван, осим у случајевима прописаним законом којим се уређује општи управни поступак.

По спроведеном поступку доноси се решење којим се запослени може огласити кривим, у ком случају му се изриче и дисциплинска мера, ослободити од одговорности или се поступак може обуставити.

Покретање дисциплинског поступка за лакше повреде радне обавезе застарева протеком шест месеци од учињене повреде, а за повреду забране и теже повреде протеком једне године од дана учињене повреде.

Вођење дисциплинског поступка за лакше повреде радне обавезе застарева протеком једне године, а за повреде забране и теже – две године од покретања дисциплинског поступка.

Застарелост не тече ако дисциплински поступак не може да се покрене или води због одсуства запосленог или других оправданих разлога.

Дисциплинске мере

Члан 143.

Мере за повреду радне обавезе јесу престанак радног односа и новчана казна.

Запосленом који изврши повреду забране, прописане чл. 44. до 46. овог закона, престаје радни однос када одлука директора о утврђеној повреди забране постане коначна и одузима се лиценца.

За повреду радне обавезе из члана 141. став 1. тач. 1) до 7) овог закона изриче се мера престанка радног односа и лиценца се суспендује на шест месеци.

Мера престанка радног односа изриче се запосленом и за повреду радне обавезе из члана 141. тач. 8) до 17) овог закона, ако је учињена умишљајем или из свесног нехата и ако нису утврђене олакшавајуће околности за запосленог.

Новчана казна изриче се у висини од 20 до 35 одсто од плате исплаћене за месец у коме је одлука донета, у трајању од три до шест месеци.

Престанак радног односа

Члан 144.

Радни однос запосленог у установи престаје у складу са законом, на основу решења директора.

Правна заштита запослених

Члан 145.

На решење о остваривању права, обавеза и одговорности запослени има право на приговор органу управљања, у року од осам дана од дана достављања решења директора.

Орган управљања дужан је да донесе одлуку по приговору у року од 15 дана од дана достављања приговора.

Орган управљања закључком ће одбацити приговор, уколико је неблагоприятен, недопуштен или изјављен од неовлашћеног лица.

Орган управљања ће решењем одбити приговор када утврди да је поступак доношења решења правилно спроведен и да је решење на закону засновано, а приговор неоснован.

Ако орган управљања утврди да су у првостепеном поступку одлучне чињенице непотпуно или погрешно утврђене, да се у поступку није водило рачуна о правилима поступка која су од утицаја на решење ствари или да је изрека побијаног решења нејасна или је у противречности са образложењем, он ће својим решењем поништити првостепено решење и вратити предмет директору на поновни поступак.

Против новог решења запослени има право на приговор.

Ако орган управљања не одлучи по приговору или ако запослени није задовољан другостепеном одлуком, може се обратити надлежном суду у року од 15 дана од дана истека рока за доношење одлуке, односно од дана достављања одлуке.

IX. НАДЗОР

Инспекцијски и стручно-педагошки надзор

Члан 146.

Инспекцијски и стручно-педагошки надзор над радом установа и завода, врши Министарство.

Инспекцијски надзор над радом установе, као поверени посао, обавља општинска, односно градска управа.

Више општинских управа, може организовати заједничко вршење инспекцијског надзора – заједничку просветну инспекцију.

Министарство врши непосредан инспекцијски надзор ако га општинска, односно градска управа не врши. Министарство просвете обавља послове општинске односно градске просветне инспекције, ако у јединици локалне самоуправе није организован инспекцијски надзор, на терет средстава јединице локалне самоуправе.

По жалби против првостепеног решења општинске, односно градске управе донетог у вршењу инспекцијског надзора решава Министарство.

Установа, односно завод дужни су да омогуће вршење надзора, увид у рад и податке, односно добијање објашњења.

Послови инспекцијског надзора

Члан 147.

Инспекцијским надзором испитује се спровођење овог и посебног закона и прописа донетих на основу њих, непосредним увидом у рад установе и зависно од резултата надзора, изричу мере и контролише њихово извршење.

Послове инспекцијског надзора врши просветни инспектор.

У оквиру овлашћења утврђених законом, просветни инспектор врши контролу:

- 1) поступања установе у погледу спровођења закона, других прописа у области образовања и васпитања и општих аката;
- 2) остваривања заштите права детета и ученика, њихових родитеља, односно старатеља и запослених;
- 3) остваривања права и обавеза запослених, ученика и њихових родитеља, односно старатеља;
- 4) обезбеђивања заштите детета и ученика и запослених од дискриминације, насиља, злостављања, занемаривања и страначког организовања и деловања у установи;
- 5) поступка уписа и поништава упис у школу ако је обављен супротно овом закону;
- 6) испуњености прописаних услова за спровођење испита;
- 7) прописане евиденције коју води установа и утврђује чињенице у поступку поништавања јавних исправа које издаје установа.

У поступку верификације по налогу Министарства, испитује испуњеност услова из члана 30. став 3. тач. 1) и 2) и члана 33. овог закона и поступа у оквиру својих овлашћења у случају обуставе рада или штрајка у установи организованог супротно закону.

Овлашћења просветног инспектора и начин рада

Члан 148.

Просветни инспектор:

- 1) налаже записником отклањање неправилности и недостатака у одређеном року;
- 2) наређује решењем извршавање прописане мере која је наложена записником, а није извршена;
- 3) забрањује решењем спровођење радњи у установи које су супротне овом и посебном закону;
- 4) подноси пријаву надлежном органу за учињено кривично дело или привредни преступ, захтев за покретање прекршајног поступка, односно повреду забране из чл. 44. до 46. овог закона;
- 5) обавештава други орган ако постоје разлози за предузимање мера за које је тај орган надлежан;

б) обавља друге послове, у складу са законом.

Инспекцијски надзор се обавља као редован, ванредни и контролни надзор.

Редован надзор установе обавља се најмање једанпут годишње.

Ванредни надзор установе обавља се по представкама органа, привредних друштава, установа и других организација, родитеља, односно старатеља детета и ученика или грађана, као и на основу непосредног сазнања просветног инспектора. Поступање по анонимним представкама или добијеним електронском поштом, спроводи се по процени просветног инспектора.

Контролни надзор спроводи се по протеку рока који је одређен у записнику или решењем.

О извршеном инспекцијском надзору просветни инспектор сачињава записник, који садржи налаз стања и зависно од резултата – налагање, односно предлагање мере.

Записник се сачињава и доставља у року од 15 дана од дана извршеног инспекцијског надзора.

На записник просветног инспектора, директор установе има право да стави примедбу, у року од најмање три дана од пријема записника, осим у случају из члана 111. овог закона.

Овлашћења Министарства према органима којима су поверени послови

Члан 149.

Просветни инспектор Министарства (у даљем тексту: републички инспектор), у односу на органе којима је поверено вршење инспекцијског надзора, има следећа права и дужности:

- 1) припрема министру предлог решења по жалби против првостепеног решења општинске, односно градске управе донетог у вршењу инспекцијског надзора;
- 2) остварује непосредан надзор над радом просветног инспектора;
- 3) издаје обавезне инструкције за извршавање закона и других прописа, за вршење послова и контролише њихово извршавање;
- 4) одузима овлашћење поједином инспектору који послове не обавља благовремено, стручно, законито и савесно и предлаже утврђивање одговорности у органу којем је поверено вршење инспекцијског надзора;
- 5) организује заједнички надзор са инспекторима у органима којима је поверено вршење инспекцијског надзора;
- 6) тражи извештаје, податке и обавештења о вршењу поверених послова инспекцијског надзора;
- 7) обавља и друге послове, у складу са законом којим се на општи начин уређује инспекцијски надзор.

Републички инспектор, у поступку одузимања овлашћења просветном инспектору у органу коме је поверено вршење инспекцијских послова, врши непосредан увид у испуњеност услова из члана 150. овог закона, рад и поступање просветног инспектора.

Републички инспектор записнички констатује утврђене неправилности и одређује мере и рокове за њихово отклањање.

Уколико просветни инспектор не отклони неправилности утврђене записником у датом року, републички инспектор доноси решење о одузимању овлашћења.

По жалби против решења републичког инспектора о одузимању овлашћења просветном инспектору у органу коме је поверено вршење инспекцијских послова, решава министар.

Услови за просветног инспектора

Члан 150.

Послове просветног инспектора може да обавља:

- 1) дипломирани правник – мастер или дипломирани правник који је стекао високо образовање на основним студијама у трајању од најмање четири године са положеним стручним испитом за рад у органима државне управе или са положеним испитом за секретара установе и који има најмање пет година радног искуства у државним органима, органима аутономне покрајине, установи или органима јединице локалне самоуправе на пословима образовања и васпитања или другим инспекцијским пословима;
- 2) лице са стеченим образовањем из члана 8. став 2. овог закона, положеним стручним испитом у области образовања, односно лиценцом за наставника, васпитача и стручног сарадника, са најмање пет година радног искуства у области образовања и васпитања, као и државним стручним испитом.

Просветни инспектор дужан је да се стално стручно усавршава ради успешнијег остваривања и унапређивања инспекцијског надзора.

Програм и облике стручног усавршавања, начин провере савладаности програма, образац уверења о савладаном програму и друга питања у вези са стручним усавршавањем, прописује министар.

Стручно-педагошки надзор

Члан 151.

Послове стручно-педагошког надзора врши просветни саветник.

Просветни саветник:

- 1) вреднује квалитет рада установе, односно дома ученика на основу утврђених стандарда, остваривање развојног плана и програма образовања и васпитања;
- 2) пружа помоћ и подршку самовредновању установе;
- 3) прати поштовање општих принципа и остваривање циљева образовања и васпитања;
- 4) саветује и пружа стручну помоћ наставнику, васпитачу, стручном сараднику и директору ради побољшања квалитета њиховог рада и рада установе и остваривања стандарда постигнућа;

- 5) саветује и пружа стручну помоћ установи у обезбеђивању заштите деце, ученика и запослених од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у установи;
- 6) остварује непосредан увид у рад установе, односно дома ученика, наставника, васпитача, стручног сарадника и директора;
- 7) присуствује извођењу наставе, испита и других облика образовно-васпитног рада;
- 8) прати остваривање огледа;
- 9) процењује испуњеност услова за стицање звања;
- 10) прати и процењује квалитет рада саветника – спољног сарадника;
- 11) предлаже установи, министру и надлежним органима предузимање неопходних мера за отклањање неправилности и недостатака у обављању образовно-васпитног, стручног, односно васпитног рада и за њихово унапређивање.

Просветни саветник у обављању послова из става 2. тач. 1), 3) до 5), овог члана, прибавља мишљење од представника ученичког парламента, као и у вези са питањима из члана 105. став 1. тач. 1), 2) и 4) овог закона.

Услови за просветног саветника

Члан 152.

Послове просветног саветника може да обавља лице које има:

- 1) одговарајуће образовање из члана 8. ст. 2. и 4. овог закона;
- 2) лиценцу за наставника, васпитача и стручног сарадника;
- 3) осам година рада у области образовања и васпитања;
- 4) остварене резултате у развоју образовања и стечен професионални углед;
- 5) стручне радове објављене у међународним или домаћим часописима или зборницима са рецензијом, односно одобрени уџбеник, приручник или друго наставно средство.

Послове просветног саветника може да обавља лице из става 1. овог члана које положи државни стручни испит и испит за просветног саветника.

Просветном саветнику који не положи испите из става 2. овог члана у прописаном року – престаје радни однос.

Просветни саветник дужан је да се стално стручно усавршава ради успешнијег остваривања и унапређивања стручно-педагошког надзора.

Програм, начин и рок за полагање, састав и начин рада комисије Министарства пред којом се полаже испит за просветног саветника, образац уверења о положеном испиту, програм и облике стручног усавршавања просветног саветника, начин провере савладаности програма, образац уверења о савладаном програму стручног усавршавања и друга питања у вези са стручним усавршавањем, прописује министар.

Саветник – спољни сарадник

Члан 153.

За пружање саветодавне и стручне помоћи наставнику, васпитачу и стручном сараднику, а ради квалитетнијег обављања образовно-васпитног рада, Министарство одређује листу саветника – спољних сарадника за предмете, групе и области предмета, активности и стручне послове (у даљем тексту: саветник).

Министарство решењем одређује број саветника неопходних за пружање помоћи из става 1. овог члана.

Избор саветника врши министар решењем на основу конкурса.

Наставник, васпитач, и стручни сарадник и саветник завода који испуњава услове из члана 152. став 1. тач. 1) до 4) овог закона и наставник високошколске установе који испуњава услове из члана 152. став 1. тач. 1), 3) и 4) овог закона, може да буде изабран за саветника.

Предност под једнаким условима има кандидат који је стекао звање из члана 129. став 2. овог закона или звање на основу закона којим се уређује високо образовање, односно има стручне радове објављене у међународним или домаћим часописима или зборницима са рецензијом, одобрени уџбеник, приручник или друго наставно средство.

Са саветником се закључује уговор о допунском раду, након добијене сагласности директора установе у којој је саветник у радном односу.

Саветник поступа по налозима министра.

Саветник пружа стручну помоћ наставнику, васпитачу, стручном сараднику, стручним већима, активима и тимовима: демонстрирањем поступака и метода, одржавањем огледног часа или активности, пружањем повратне информације о активностима и предузетим мерама наставника, васпитача и стручног сарадника, давањем стручних препорука за побољшање рада и сарађује са просветним саветником и просветним инспектором.

О извршеном задатку саветник подноси извештај министру.

Саветник може да буде искључен са листе ако му је суспендована или одузета лиценца у установи, ако се на основу вредновања рада оцени да послове не извршава на квалитетан начин.

Начин вршења стручно-педагошког надзора

Члан 154.

Начин вршења стручно-педагошког надзора и обављања послова саветника, мерила за вредновање квалитета рада установе, начин вредновања рада просветног саветника и саветника и образац легитимације за просветног саветника и инспектора, прописује министар.

Х. ФИНАНСИРАЊЕ ДЕЛАТНОСТИ УСТАНОВА ЧИЈИ ЈЕ ОСНИВАЧ РЕПУБЛИКА СРБИЈА, АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА И ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Начин финансирања делатности установа

Члан 155.

Средства за финансирање делатности установа утврђују се на основу економске цене за остваривање програма образовања и васпитања, по детету и ученику.

Економска цена из става 1. овог члана обухвата све текуће расходе по детету и ученику, из свих извора финансирања, у складу са прописима којима се уређује буџетски систем.

Економска цена из става 2. овог члана исказује се јединствено и структурно и саставни је део Меморандума о буџету.

Ближе услове и мерила за утврђивање економске цене образовања и васпитања по детету и ученику на одређеном подручју, из одређених група, по нивоима и врстама образовања, неопходан број запослених, време и поступак увођења, прописује министар.

Извори средстава

Члан 156.

Средства за финансирање делатности установа чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе обезбеђују се у буџету Републике Србије, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Установе могу да остваре и сопствене приходе по основу донација, спонзорства, школарине, уговора и других послова, у складу са законом.

Остваривање прихода, евидентирање и коришћење средстава из става 2. овог члана врши се у складу са прописима којима се уређује буџетски систем.

Средства из ст. 1. и 2. овог члана обезбеђују се у складу са критеријумима и стандардима финансирања установе које прописује министар.

Средства из буџета Републике Србије

Члан 157.

У буџету Републике Србије обезбеђују се средства за стицање образовања и васпитања деце и ученика у основној и средњој школи које оснива Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе.

У буџету Републике Србије обезбеђују се средства за:

- 1) остваривање припремног предшколског програма у години пред полазак у школу;
- 2) остваривање предшколског програма за рад са децом са сметњама у развоју;
- 3) остваривање предшколског програма за рад са децом на болничком лечењу;

- 4) плате, накнаде и додатке запослених у основним и средњим школама, социјалне доприносе и отпремнине;
- 5) развојне програме и пројекте установа, као и учешће Републике Србије у области инвестиција, стручног усавршавања запослених и такмичења ученика на републичком и међународном нивоу, у складу са утврђеним средствима, а према програмима и критеријумима које прописује министар;
- 6) рад уникатних школа и школа од посебног интереса за Републику Србију, које одреди Влада;
- 7) подршку посебно талентованим ученицима у виду бесповратне новчане помоћи коју министар прописује посебним актом сваке године.

На утврђивање и обрачун плата, накнада и додатака запослених у установи примењују се прописи којима се уређују плате и накнаде и друга примања запослених у јавним службама.

Средства из буџета аутономне покрајине

Члан 158.

У буџету аутономне покрајине обезбеђују се средства за део економске цене, у складу са законом којим се уређује финансирање установа на територији аутономне покрајине.

Средства у буџету јединице локалне самоуправе

Члан 159.

У буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за део економске цене образовања и васпитања деце и ученика која обухвата остале текуће расходе, а на основу утврђене економске цене из члана 155. овог закона.

У буџету јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства и за:

- 1) остваривање делатности предшколског васпитања и образовања (полудневни и целодневни боравак, исхрана, нега и превентивна заштита деце предшколског узраста) у висини 80 одсто од економске цене по детету, укључујући у целости средства за плате, накнаде и друга примања, социјалне доприносе на терет послодавца, отпремнине, као и помоћи запослених у предшколској установи и остале текуће расходе;
- 2) стручно усавршавање запослених;
- 3) јубиларне награде и помоћ запосленима у основној и средњој школи;
- 4) превоз: деце и њихових пратилаца ради похађања припремног предшколског програма на удаљености већој од два километра, ученика основне школе на удаљености већој од четири километра од седишта школе; превоз, смештај и исхрану деце и ученика са сметњама у развоју, без обзира на удаљеност места становања од школе; превоз ученика на републичка и међународна такмичења;
- 5) превоз запослених;
- 6) капиталне издатке;

- 7) заштиту и безбедност деце и ученика, у складу са прописаним мерама из члана 42. овог закона.
- 8) друге текуће расходе, осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике Србије.

Обезбеђивање средстава за виши квалитет образовања

Члан 160.

Установа може учешћем родитеља деце и ученика, јединице локалне самоуправе, донатора, спонзора или од проширене делатности да обезбеди средства за виши квалитет у области предшколског, основног и средњег образовања.

Средства из става 1. овог члана користе се за побољшање услова образовања и васпитања у погледу простора, опреме и наставних средстава, за остваривање програма који нису делатност установе, за исхрану и помоћ деци и ученицима.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 161.

Новчаном казном од 30.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај установа ако:

- 1) почне са радом, организује издвојено одељење, обавља проширену делатност, изврши статусне промене и промене назива и седишта установе, супротно чл. 30. до 34. овог закона;
- 2) не пропише начин и поступак за заштиту и безбедност деце, односно ученика (члан 42);
- 3) не предузима или неблаговремено предузима, односно не предузима одговарајуће мере у случајевима повреда забрана из чл. 44. до 46. овог закона и тежих повреда радних обавеза запослених;
- 4) дозволи страначко организовање или деловање у установи и коришћење простора установе у те сврхе супротно члану 46. овог закона;
- 5) не донесе развојни план и годишњи план рада у року прописаном овим законом или их не примењује (чл. 49. и 89);
- 6) не донесе благовремено, односно не остварује програм образовања и васпитања или не предузима мере за остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа (чл. 71, 76, 78, 80. и 81);
- 7) не донесе или не остварује индивидуални образовни план (члан 77);
- 8) не упише дете у предшколску установу, односно основну школу ради похађања припремног предшколског програма (члан 97);
- 9) не упише дете које има пребивалиште на подручју школе (члан 98);
- 10) спроводи оглед без одобрења министра или врши статусне промене за време огледа, супротно члану 101. овог закона;
- 11) прими у радни однос запосленог који не испуњава услове из чл. 120. до 123. овог закона или на начин и по поступку, супротно чл. 130. до 132. овог закона;

- 12) не достави Министарству све податке у вези са лиценцом наставника, васпитача и стручног сарадника из чл. 127. и 128. овог закона;
- 13) закључи уговор о извођењу наставе супротно члану 135. овог закона;
- 14) не удаљи са рада запосленог због учињене теже повреде радне обавезе (члан 140);
- 15) не поступи по решењу просветног инспектора (члан 148. став 1. тач. 2) и 3)).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара за прекршај из става 1. овог члана казниће се и директор, односно одговорно лице установе.

Члан 162.

Новчаном казном од 5.000 до 25.000 динара казниће се за прекршај родитељ, односно старатељ ако намерно или без оправданог разлога не упише дете у предшколску установу ради похађања припремног предшколског програма или ако дете неоправдано изостаје из предшколске установе (члан 97. став 4).

Члан 163.

Новчаном казном од 5.000 до 25.000 динара казниће се за прекршај родитељ, односно старатељ ако намерно или без оправданог разлога не упише дете у основну школу или ако дете без оправданих разлога не похађа наставу у основној школи (члан 98. став 1. и члан 112. став 2. тачка 1).

Члан 164.

Новчаном казном од 30.000 до 50.000 хиљада динара казниће се родитељ, односно старатељ детета или ученика који учини повреду забране из члана 45. став 8. овог закона.

За прекршај из става 1. овог члана, када га учини малолетни ученик, казниће се његов родитељ, односно старатељ, казном из става 1. овог члана, у складу са законом којим се уређују прекршаји.

Члан 165.

Новчаном казном од 30.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај завод ако не припреми одговарајући материјал и достави га министру у одређеном року (члан 24. став 1).

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана и директор завода, као одговорно лице.

XII. ПОВЕРАВАЊЕ ПОСЛОВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ АУТОНОМНОЈ ПОКРАЈИНИ

Члан 166.

Послови утврђени чланом 29. ст. 5. до 8, чланом 31. став 2, чланом 32. став 4, чланом 33. став 6, чланом 34. став 3, чланом 35. став 2. и ст. 4. до 8, чланом 36. став 2, чланом 54. став 7, чланом 55. ст. 5. и 6, чланом 56. став 1, чланом 59. (послови полагања испита за директора), чланом 60. ст. 6, 7, 10. и 11, чланом 61. став 2, чланом 62. став 2, чланом 63. ст. 6. до 8, чланом 68. (послови полагања испита за секретара), чланом 79. став 4, чланом 88. ст. 5. и

6, чланом 90. ст. 2. и 3, чланом 91. став 5, чланом 111, чланом 123. (послови полагања испита за лиценцу), чланом 146. ст. 4. и 5. и чланом 149. овог закона, поверавају се аутономној покрајини.

Средства за финансирање установа на територији аутономне покрајине, обезбеђују се у складу са законом.

Послови завода из члана 19. став 1. тач. 2) и 5), члана 20. став 1. тач. 12) и 13), члана 21. став 1. тач. 2), 3) и 4), члана 22. овог закона, који се односе на образовно-васпитни рад који се изводи на језицима националних мањина, поверавају се Педагошком заводу Војводине.

Органи аутономне покрајине сарађују са органима Републике Србије и органима јединице локалне самоуправе у обављању послова из става 1. овог члана.

Министарство има према аутономној покрајини, у погледу поверених послова државне управе из става 1. овог члана, права и дужности прописане законом којим се уређује државна управа.

XIII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 167.

Чланови Националног просветног савета које је Народна скупштина изабрала до ступања на снагу овог закона, обављаће дужност до истека мандата.

Члан 168.

Влада ће, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона, именовати чланове Савета за стручно образовање и образовање одраслих.

Члан 169.

Влада, односно орган аутономне покрајине ће, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона, утврдити мрежу средњих школа.

Влада ће, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, утврдити критеријуме за доношење мреже предшколских установа и основних школа.

Јединица локалне самоуправе ће, у року од годину дана од дана утврђивања критеријума из става 2. овог члана, утврдити мрежу предшколских установа и основних школа на свом подручју.

Члан 170.

Подзаконски акти донети до ступања на снагу овог закона примењују се ако нису у супротности са овим законом, до доношења прописа на основу овог закона.

Члан 171.

Министар ће донети подзаконске акте у року од две године од дана ступања на снагу овог закона, осим:

- 1) програма завршног испита у основном образовању и васпитању, који ће донети до краја школске 2009/2010. године;
- 2) акта из члана 136. став 4. овог закона, који ће донети до почетка школске 2010/2011. године;

- 3) програма завршних испита у стручној школи, које ће донети до краја школске 2012/2013. године;
- 4) програма опште, стручне и уметничке матуре, које ће донети до краја школске 2013/2014. године.

Министар ће решењем утврдити број запослених у општинској, односно градској управи за обављање послова просветног инспектора, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона. Решење се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Општинска, односно градска управа ће у року од 60 дана од дана објављивања решења из става 1. овог члана усагласити број просветних инспектора са бројем утврђеним тим решењем.

Члан 172.

Установа је дужна да у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона усагласи статут, организацију и начин рада са овим законом.

Установи која је поднела захтев за верификацију пре ступања на снагу овог закона, утврдиће се испуњеност услова по прописима који су важили до дана ступања на снагу овог закона.

Установа ће поднети захтев за верификацију, од доношења акта из члана 30. став 4. овог закона, и то:

- 1) средња школа, у року од годину дана;
- 2) предшколска установа, у року од две године;
- 3) основна школа, у року од три године.

Члан 173.

Заводи ће усагласити организацију и рад са овим законом, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 174.

Директор установе, изабран до дана ступања на снагу овог закона, дужан је да, у року од **две** године од дана доношења подзаконског акта из члана 59. став 17. овог закона, положи испит за директора.

Директору из става 1. овог члана престаје дужност ако не положи испит у року из става 1. овог члана.

Члан 175.

Права из члана 91. став 1. тачка 3) овог закона, остварује ванредан ученик који се први пут упише у средњу школу, почев од првог наредног конкурса за упис.

Члан 176.

Школа која остварује програм основног образовања одраслих по прилагођеном програму може да упише лица између 10 и 15 година живота ради завршавања започетог основног образовања, закључно са школском 2012/2013. годином.

Члан 177.

Одредбе члана 99. овог закона примењиваће се на упис ученика у средњу школу почев од школске 2011/2012. године.

Члан 178.

Огледи чије је спровођење започело пре ступања на снагу овог закона, вредноваће се на начин прописан чланом 101. овог закона.

Члан 179.

Одредбе члана 8. став 4. и члана 121. став 9. овог закона, примењиваће се од школске 2012/2013. године.

Члан 180.

Одредбе члана 155. овог закона примењиваће се поступно почев од школске 2011/2012. године.

На све установе примењиваће се одредбе члана 155. овог закона од школске 2014/2015. године.

Ближе услове и мерила за утврђивање цене услуга у основном и средњем образовању и васпитању за период од ступања на снагу овог закона закључно са школском 2013/2014. годином, прописује министар.

Члан 181.

Републички инспектор, који испуњава услове из члана 152. став 1. овог закона може да обавља послове просветног саветника ако положи испит за просветног саветника.

Члан 182.

Звање педагошког саветника и вишег педагошког саветника које је стекао наставник, васпитач и стручни сарадник до 4. фебруара 1990. године, на основу Закона о сталном стручном усавршавању наставног и васпитног особља („Службени гласник СРС”, бр. 47/78-пречишћени текст, 16/79 и 43/84) изједначава се звањем педагошког саветника, односно вишег педагошког саветника, из члана 129. став 2. овог закона.

Члан 183.

Лице које је положило стручни испит у области образовања, а 25. јуна 2003. године није било у радном односу у установи, сматра се да има лиценцу.

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је 25. јуна 2003. године био у радном односу у установи, а имао је прекид радног односа после овог датума, и положио стручни испит у области образовања до 25. јуна 2005. године, сматра се да има лиценцу.

Приправник – волонтер који се годину дана оспособљавао за самосталан образовно-васпитни рад у установи и који је положио стручни испит у области образовања до 25. јуна 2005. године, сматра се да има лиценцу.

Наставнику, васпитачу и стручном сараднику који је пре заснивања радног односа у установи у Републици Србији положио стручни испит у области образовања по прописима Републике Црне Горе, положени стручни испит признаје се као лиценца ако је тај испит положен до 16. јуна 2006. године.

Стручном сараднику – библиотекару који нема положен стручни испит у области образовања, а има положен испит у области библиотекарства, на испиту за лиценцу признаје се одговарајући део положеног испита.

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је први пут засновао радни однос у установи после 25. јуна 2003. године и који је положио стручни испит у области образовања до 25. јуна 2005. године, сматра се да нема лиценцу.

Приправник – волонтер који је ангажован у установи после 25. јуна 2003. године и који је положио стручни испит у области образовања до 25. јуна 2005. године, сматра се да нема лиценцу.

Члан 184.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе:

1) чл. 2. и 21. став 3, чл. 43, 46, 52, 54, 63, 65, 66, 88, члан 92. став 3, члан 96. ст. 2. и 5. и члан 105. став 2. Закона о основној школи („Службени гласник РС”, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 66/94-др. закон, 22/02, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон и 101/05-др. закон);

2) чл. 2. и 26. став 3, члан 48. ст. 8. и 10, чл. 62. до 66. Закона о средњој школи („Службени гласник РС”, бр. 50/92, 53/93-др. закон, 67/93-др. закон, 48/94-др. закон, 24/96, 23/02, 25/02-исправка, 62/03-др. закон, 64/03-др. закон и 101/05-др. закон).

Одредбе чл. 83. и 84. и члана 85. ст. 1. и 2, осим у делу који прописује да се решењем одређује врста школе коју ће дете уписати, ст. 3. до 5. и став 9, чл. 86. до 88. Закона о основној школи и члана 24. став 5. Закона о средњој школи, примењиваће се до доношења прописа из члана 77. став 12. и члана 98. став 19. овог закона. Одредбе члана 85. став 2 – део којим се прописује да се решењем одређује врста школе коју ће дете уписати и ст. 6. до 8. Закона о основној школи престају да се примењују закључно са 21. децембром 2009. године.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 62/03, 64/03-исправка, 58/04, 62/04-исправка, 79/05-др. закон и 101/05-др. закон).

Члан 185.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.